

Overzicht van rechtspraak Wet handelspraktijken

(30 augustus 1971 - 31 december 1975) - tweede deel

Jules STUYCK
met medewerking van
Luc DEMEYERE en Felix POTVLIEGE

IV. VERKOOP MET VERLIES

A. ARTIKEL 22

47. Art. 22-23 WHP bepalen dat het verboden is te verkopen met verlies behalve in de gevallen voorzien door art. 23, § 1: «Wordt beschouwd als een verkoop met verlies, iedere verkoop tegen een prijs die niet ten minste gelijk is aan de prijs tegen dewelke het produkt werd gefactureerd bij de bevoorrading of tegen dewelke het zou gefactureerd worden ingeval van herbevoorrading». (Art. 22, 1). Terwijl iedereen het er wel — met de memorie van toelichting — over eens is dat steeds de laagste der twee vastgestelde minimumprijzen in aanmerking moet genomen worden, houdt de betwisting maar niet op betreffende de inhoud van het begrip «prijs tegen dewelke werd gefactureerd». Meer bepaald spitst de polemiek zich toe op het al of niet aanrekenen van de *kortingen* en *ristorno's* enerzijds en van de *algemene onkosten* anderzijds.

48. In bepaalde handelssectoren is het gebruikelijk dat de leverancier-groothandelaar de maximumverkoopprijs factureert met een korting van 30-40 %, soms zelfs 50 % (Brussel, 9 oktober 1974, *Min. E. Z.*, nr. 261 ; Voorz. Hrb. Mechelen, 21 december 1973, *Min. E. Z.*, nr. 275). Anderzijds staan de meeste leveranciers op het einde van het jaar nog een korting toe in verhouding tot de omzet. Deze wirwar van prijzen en kortingen leidt tot een zeer onoverzichtelijke prijsstructuur ; in een bepaalde beslissing worden er zelfs vier soorten kortingen onderscheiden op een conserveblikje (Voorz. Hrb. Brussel, 2 september 1975, niet gepubliceerd, inzake NCMV tegen GB-Inno-BM: korting op factuur 1 %, tussenkomst promotie 15 %, remise 0,50 %, eindejaarsristorno 9,75 %). De inachtneming van deze kortingen is meestal doorslaggevend bij de beantwoording van de vraag of er al dan niet met verlies werd verkocht.

Wat is nu de houding van de rechtspraak ?

De rechtspraak hieromtrent is geenszins eensluidend. Het is ook moeilijk de verschillende vonnissen met elkaar te vergelijken daar ze meestal handelen over verschillende produkten met elk hun eigen verkoop- en kortingsysteem en daar de rechters er zich meestal toe beperken het concreet egeval op te lossen zonder zich te wagen aan absolute principesverklaringen. Het enige voor vergelijking vatbare geval wordt later behandeld.

49. Vooraf weze onmiddellijk duidelijk gesteld dat men niet de totaliteit van de op de bestelling toegestane *ristorno's* kan toepassen op een deel van de verkochte goederen (Voorz. Kph. Charleroi, 7 februari 1972, *B.R.H.*, 1972, 217) en evenmin de winst kan berekenen over een periode die zich uitstrekt tot na de promotiecampagne (Voorz. Hrb. Brugge, 27 januari 1972, Kph., 1972, 223). In de hoop een «hinein interpreteren» van de beslissingen te vermijden worden hier vier categorieën beslissingen onderscheiden :

1) Sommige beslissingen wijzen resoluut elke vorm van korting af ; aldus de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Gent (Voorz. Kph. Gent, 21 januari 1972, *B.R.H.*, 1972, 221) : «overwegende dat het artikel 22 spreekt van de prijs waaraan het produkt werd gefactureerd en er dus geen rekening dient gehouden met de *ristorno's* — prijsreducties en vrijgevegheden in verband met de gefactureerde prijs aan een bepaalde koper toegestaan door de grossist ; dat zoniet er ongelijkheid zou bestaan tussen de verschillende concurrerende kooplieden waarvan tegen dezelfde prijs de ene zonder verlies zou verkopen en de andere met verlies». In dezelfde categorische zin : Voorz. Hrb. Bergen, 14 september 1973 (*B.R.H.*, 1974, blz. 386). De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Charleroi (Voorz. Kph. Charleroi, 7 februari 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 227) is iets milder : hij wil geen rekening houden met de kortingen tenzij bij toepassing van art. 22, 2 WHP.

2) Een volgende reeks beslissingen weigeren in alle geval rekening te houden met *eindejaars*kortingen. Hierbij verwijzen ze meestal naar het verslag namens de speciale commissie uitgebracht in de Senaatszitting van 14 oktober 1970 (Senaatsverslag, nr. 13, p. 23) en waarin uitdrukkelijk gezegd wordt : «dat bij de bepaling van de bevoorradings- of herbevoorradingsprijs geen rekening mag gehouden worden met mogelijke prijsverminderingen of remises die handelaar gebeurlijk verkrijgt». Hiermee zouden bij uitstek de *eindejaarsristorno's* bedoeld zijn.

a. Sommige beslissingen stellen hierbij uitdrukkelijk dat zij dus wel rekening houden met de andere kortingen ; aldus een beslissing van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Mechelen (Voorz. Kph. Mechelen, 21 december 1973, *Min. E. Z.*, nr. 275) : «dat enerzijds wel mag worden aanvaard dat *ristorno's* op het einde van het jaar verleend in verhouding tot het verkoopcijfer niet in aanmerking kunnen worden genomen om als winst te fungeren. Dat anderzijds in

bepaalde takken van de handel het toestaan van kortingen deel uitmaakt van een verkooptechniek, en deze kortingen een zekere stabiliteit vertonen, weliswaar in verhouding met een bepaald omzetcijfer doch voldoende definieerbaar om als vaste waarde te kunnen worden aanvaard». Eenzelfde redenering maar minder uitvoerig gemotiveerd treffen wij aan in een beslissing van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Hasselt (Voorzitter Kph. Hasselt, 14 november 1975, *Min. E. Z.*, nr. 628).

b. Andere beslissingen laten niets vermoeden over de houding van de rechtbank t.a.v. andere kortingen (Voorz. Kph. Oudenaarde, 23 december 1971, *B.R.H.*, 1972, 214), bijv. ook omdat het probleem zich niet in het hun voorgelegde geval stelde (Brussel, 9 oktober 1974, *Min. E. Z.*, nr. 261 ; Voorz. Kph. Bergen, 14 september 1973, *B.R.H.*, 1974, 387).

3) Een andere beslissing spreekt zich niet uit over de eindejaarsristorno's maar houdt rekening met allerlei bijkomende kortingen, zelfs gratis toekenningen voor zover ze met zekerheid zijn toegekend (Voorz. Kph. Brugge, 27 januari 1972, *B.R.H.*, 1972, 223).

4) Tenslotte is er een recente uitvoerig gemotiveerde beslissing waar de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel in een ophefmakende betwisting tussen het Nationaal Christelijk Middenstandverbond (NCMV) en GB-Inno-BM verklaart bij de berekening van de kostprijs van o.m. conserveblikjes ; «dat alle kortingen in rekening moeten gebracht worden in de mate dat zij voldoende zeker zijn op het ogenblik van de aankoop, dat wat betreft eindejaarskortingen slechts met deze mag of moet rekening gehouden worden indien op het ogenblik van de facturering redelijkerwijze vaststaat dat de voorwaarden waarvan het toekennen van de korting afhangt zullen verwezenlijkt worden (Voorz. Kph. Brussel, 2 september 1975, onuitgegeven). Verder wordt zelfs gezegd «dat het niet redelijk is slechts met deze kortingen rekening te houden die reeds zowel wat het toekennen ervan als wat het quantum betreft volledig vaststaan (...). Dat daarenboven bij de berekening van zijn kostprijs een handelaar terecht rekening houdt met toekomstige gebeurtenissen die hij redelijkerwijze kan voorspellen».

50. Een interessant vergelijkingspunt — maar ook het enige — vormen vier gevallen waarbij de maatschappij Martini handelaars dagvaarde omdat zij haar drank verkochten tegen 49 fr. per fles : tweemaal werd geen rekening gehouden met kortingen (Voorz. Hrb. Charleroi, 7 februari 1972, *B.R.H.*, 1972, 217 ; Voorz. Hrb. Gent, 21 januari 1972, *B.R.H.*, 1972, 221) eenmaal werd geen rekening gehouden met eindejaarsristorno's (Voorz. Hrb. Oudenaarde, 23 december 1971, *B.R.H.*, 1972, 214) en eenmaal werden substantiële kortingen aanvaard nl. op een aankoopprijs van 54 fr. 5 fr. normale korting en 3,85 fr. voor de waarde van gratis flessen die bij de grote bestelling waren verkregen (Voorz. Kph. Brugge, 27 januari 1972, *B.R.H.*, 1972, 223).

51. Globaal kunnen we stellen dat in bijna alle onderzochte gevallen de rechter geoordeeld heeft dat het wel degelijk om een verkoop met verlies of een daarmee gelijk te stellen verkoop ging. Opmerkenswaardig is dat in bijna alle beslissingen verwezen wordt naar de noodzaak ook de algemene onkosten in rekening te nemen (Luik, 14 december 1973, *B.R.H.*, 1974, 314; *R.W.*, 1973-74, kol. 253; Brussel, 9 oktober 1974, *Min. E. Z.*, nr. 261; Voorz. Kph. Oudenaarde, 23 december 1971, *B.R.H.*, 1972, 214; Voorz. Kph. Brussel, 4 juni 1973, *B.R.H.*, 1973, 477; Voorz. Kph. Bergen, 14 september 1973, *B.R.H.*, 1974, 386; Voorz. Kph. Charleroi, 11 februari 1975, *Bull. Hr.*, nr. 11-12, blz. 72). Het meest expliciet gebeurde dit evenwel wanneer de inkoop-prijs — al dan niet na aftrek van de korting — lager lag dan de verkoopprijs en er dus zonder de algemene onkosten geen sprake zou zijn van verlies. De omvang van die algemene onkosten is een feitenkwes-tie: soms worden ze op 5 % vastgesteld (Voorz. Kph. Brugge, 27 januari 1972, *B.R.H.*, 1972, 224) elders op 10 % (Voorz. Kph. Mechelen, 21 december 1973, *Min. E. Z.*, nr. 275), nog elders wordt het percentage berekend dat het onderzochte produkt inneemt in de totale omzet en past men dit percentage toe op de totale onkosten, publiciteitskosten inbegrepen. In een andere beslissing wordt evenwel uitdrukkelijk vermeld dat met de *publiciteitskosten* geen rekening mag gehouden worden (Voorz. Kph. Hasselt, 14 november 1975, *Min. E. Z.*, nr. 628). Het meest uitvoerig is opnieuw de beslissing van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel in de betwisting tussen het NCMV en GB-Inno-BM (Voorz. Kph. Brussel, 2 september 1975 onuitgegeven): «overwegende dat bij het berekenen van de algemene onkosten aan een bepaald produkt — wat toelaat te appreciëren of de handelaar al dan niet met een uitzonderlijk beperkte winstmarge verkocht heeft — bijzonder voorzichtig moet worden opgetreden; dat het niet volstaat een evenredig deel van de algemene onkosten aan te rekenen aan een individueel produkt (met name, een deel van de algemene onkosten beantwoordend aan $\frac{p \times q}{n}$ van een produkt n); dat ver-

globaal zakencijfer

weerder zeer terecht laat gelden dat de onkosten per produkt zeer verschillend zijn; dat daarom moet rekening worden gehouden enerzijds met algemene onkosten die betrekking hebben op het ganse bedrijf en bestaan ongeacht de aard van de verkochte produkten (zoals financieringskosten, algemene administratieve onkosten) en kosten die specifiek betrekking hebben op enkele grote groepen produkten zoals huishoud-produkten, verse voedingswaren, textiel, enz...; (...) dat de rechtbank om dergelijke gemiddelde kostprijs te kennen zich niet moet wenden tot een deskundige toch wel tot verweerster die als geconcentreerd be-drijf met industriële boekhouding, verzocht werd door deze rechtbank, de nodige elementen te verschaffen».

52. In de zeldzame gevallen waarin de eis werd afgewezen gebeurde dit niet omdat niet met verlies zou verkocht zijn maar wel omdat de aangevochten handeling reeds een einde had genomen, de eiser dus geen belang meer had en de eis onontvankelijk werd.

Een vrij absolute afwijzing van de vordering m.b.t. reeds beëindigde feiten is Voorz. Kph. Nijvel, 4 juni 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 480, met noot J.J. Evrard). In zijn noot onder dit bevelschrift merkt J.J. Evrard op dat dit afwijkt van de algemene in doctrine en jurisprudentie aangevaarde opvatting dat de vordering onontvankelijk is zo er herhalingsgevaar bestaat (gevaar dat m.b.t. verkoop met verlies in het algemeen zeker aanwezig is). In deze zin overigens Voorz. Kph. Brussel, 20 februari 1974 (*B.R.H.*, 1974, blz. 632). Bovendien, aldus Evrard, dient niet uit het oog te worden verloren dat het niet-naleven van een stakingsbevel het instellen van een strafvordering kan rechtvaardigen (art. 62, lid 1). Herhalingsgevaar kan afwezig worden geacht wanneer de verkoop met verlies plaats vindt bij de opening van een nieuwe winkel: in die zin Voorz. Kph. Brussel, 4 juni 1973 (*B.R.H.*, 1973, blz. 477, met de reeds geciteerde noot van J.J. Evrard).

53. Art. 22 is enkel toepasselijk op de verkoop van *produkten*. De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Verviers (*Min. E. Z.*, nr. 230, resumé in *Bull. Hr.*, nr. 5, blz. 29) weigerde dan ook een vordering op grond van art. 22 toe te kennen m.b.t. een verkoop met verlies van diensten (i.c. taxidiensten). Het *systematisch* verkopen met verlies (van diensten) werd door de rechter wel in strijd bevonden met de eerlijke handelsgebruiken (art. 54).

53 a. Een vrij merkwaardige toepassing van art. 22 maakte de correctionele rechtbank te Kortrijk d.d. 24 juni 1974 (*R.W.*, 1974-1975, kol. 546 e.v., noot P. De Vroede; en *Jura Falconis*, 1974-1975 (XI), blz. 109 met noot L. Neels en J. Stuyck, blz. 419 e.v. (i.z. p. 422) en Duitse vertaling in *GRUR-Int.*, 1975, blz. 444 e.v. met noot P. Zabel): de door de Minister op grond van de Prijzenwet vastgestelde maximumprijzen voor petroleumprodukten werden in strijd geacht met art. 22 omdat ze verlieslatend zouden zijn voor betrokken ondernemingen. De Raad van State, 7 mei 1974 (*Arr. R. v. S.*, 1974, blz. 493) inzake de prijs der aardappelen — hierin gevolgd door Corr. Brugge (in dezelfde materie als in Corr. Kortrijk, *Jura Falconis*, 1974-1975 (XI), blz. 116) — overwoog echter (volgens Neels en Stuyck terecht) «dat de wet van 14 juli 1971 er onder meer toe strekt de handelaars te verbieden procédés te gebruiken die vervalsend kunnen werken op de normale concurrentievoorwaarden; dat de wet op de economische reglementering en de prijzen algemene voorwaarden nastreeft die in wezen van economische aard zijn; dat de bevoegdheden welke de Minister aan die wet ontleent om maximumprijzen en winstmarges vast te stellen derhalve alleen in dezelfde wet haar begrenzing vinden en niet in de wet van 14 juli 1971, die een ander doel heeft».

B. ARTIKEL 23

54. Art. 23 somt, in afwijking van art. 22, een aantal gevallen op waarin verkoop met verlies toegelaten is. Een beslissing van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Leuven (13 februari 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 474) neemt aan dat ook bij de opening van een nieuwe winkel (niet vermeld in art. 23) met verlies mag worden verkocht (Voorz. Kph. Leuven, 13 februari 1973, *B.R.H.*, 1973 met noot J.J. Evrard). Deze opvatting werd formeel van de hand gewezen door Evrard (geciteerde noot). Inderdaad geeft artikel 23 een limitatieve opsomming van de uitzonderingen en nergens wordt melding gemaakt van de opening van een nieuwe winkel. Zoals reeds eerder vermeld, neemt een beslissing van een rechtbank van koophandel wel aan dat bij verkoop met verlies ter gelegenheid van de opening van een nieuwe winkel geen gevaar bestaat voor herhaling en de vordering dus onontvankelijk is indien de betwiste verkoop ophield voor de betekening van de dagvaarding (Voorz. Kph. Brussel, 4 juni 1973, *B.R.H.*, 1973, 477).

55. Daar waar de gevallen opgesomd in § 1 a) tot e) klaar en duidelijk zijn en dan ook weinig aanleiding gegeven hebben tot betwisting, valt onmiddellijk de rekbaarheid op van § 1 f «wanneer de prijs van het produkt om dwingende mededingingsredenen wordt afgestemd op de prijs die in het algemeen wordt toegepast door andere handelaars voor hetzelfde produkt». In verschillende geschillen betwisten verweerders eerst dat het om een verkoop met verlies gaat en verwijzen ze daarna subsidiair naar art. 23 § 1 f: als u dan toch oordeelt dat het om een verkoop met verlies gaat, dan was hij in alle geval gerechtvaardigd. De meeste voorzitters schenken opvallend veel aandacht aan die argumentatie maar verwerpen ze tenslotte meestal, hetzij omdat het maar om één concurrent ging en art. 23 § 1 f vereist dat de verlaagde prijzen absoluut noodzakelijk zijn en algemeen worden toegepast (Voorz. Kph. Mechelen, 21 december 1973, *Min. E. Z.*, nr. 275): hetzij omdat de bedoelde concurrent ook in strijd met de wet met verlies verkoopt en de uitzondering van art. 23 § 1 f niet op dergelijke situatie toepasselijk is, waardoor het gehele beschermingssysteem in duigen zou vallen, maar wel op het geval waarbij alle concurrenten zich wegens preferentiële tarieven goedkoper kunnen bevoorraden (Voorz. Kph. Bergen, 14 september 1973, *B.R.H.*, 1974, 386). Met deze laatste redenering is de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel het nochtans niet eens, althans in het geval waarin een handelaar bij de opening van zijn nieuwe winkel zijn prijzen had afgestemd op die van één machtige concurrent die met verlies verkocht (Voorz. Kph. Brussel, 4 juni 1973, *B.R.H.*, 1973, 477). Dit mocht — aldus de beslissing — omdat deze nieuwe handelaar eerst moest slagen in zijn handelsonder-

neming vooraleer hij zich met de nodige dossier-kennis tot de rechter kon wenden.

Tenslotte dient er op gewezen dat de voorzitter van de rechtbank van Koophandel te Charleroi (21 februari 1975, *Bull. Hr.*, nr. 11-12, 72) in een recente beslissing de inroeping van art. 23 § 1 f ook aanvaardt als slechts één concurrent ter gelegenheid van de opening van zijn nieuwe winkel met verlies verkoopt en de handelaar zijn prijzen hierop heeft afgestemd: «*attendu que le tribunal estime que chaque cas est un cas d'espèces et qu'il est difficile d'exiger qu'un commerçant fasse les frais de divers actions en cessation pour pouvoir simplement respecter la loi ; Que pour apprécier le caractère de nécessité concurrentielle, on devra tenir compte de la localisation géographique des entreprises en cause, de la nature du produit et des habitudes d'achat du consommateur*».

V. UITVERKOOP, OPRUIMING EN OPENBARE VERKOOP

A. UITVERKOOP (ART. 24-27)

56. Hierover bestaan weinig betwistingen: een aantal beslissingen geven een bevel tot staking wegens gebruik van het woord uitverkoop zonder kennisgeving aan de Minister van Economische Zaken (Voorz. Kph. Brugge, 15 juni 1972, *Min. E. Z.*, nr. 66) zelfs al heeft de verkoop reeds een einde genomen (Voorz. Kph. Hasselt, 22 november 1974, *Min. E. Z.*, nr. 466). Art. 25 verbiedt gebruik te maken van de benaming uitverkoop op zichzelf of gepaard met andere woorden alsmede van elke andere gelijkaardige benaming in andere gevallen dan deze bedoeld bij art. 24. Wanneer produkten verkocht worden in de kantine van een fabriek wekt dit bij het publiek onmiddellijk de gedachte op aan verminderde prijzen en is dit derhalve in strijd met art. 25 (sic!) en art. 54 (Voorz. Kph. Hasselt, 17 december 1971, *Min. E. Z.*, nr. 8).

B. OPRUIMING (ART. 28-31)

57. Een opruiming buiten de toegelaten perioden vastgesteld bij K.B. 7 december 1973 is in strijd met art. 28. Dat in de praktijk ook heel veel buiten deze perioden wordt opgeruimd is van algemene bekendheid. Nochtans is ons slechts één zaak bekend waar dit aanleiding gaf tot een vordering tot staken. De voorzitter van de koophandelsrechtbank te Brugge (26 juni 1975, *Min. E. Z.*, nr. 562) beval in zo'n geval het staken omdat «*de bedoelde onregelmatige handelspraktijken desgevallend zouden kunnen worden hernomen*».

C. OPENBARE VERKOPEN (ART. 44-50)

58. Ook de in art. 44 tot en met 50 neergelegde regels m.b.t. openbare verkopen worden zelden of nooit ingeroepen. Kort geschetst komen deze bepalingen hierop neer: de openbare verkoop van nieuwe vervaardigde produkten is verboden, behalve bij uitverkoop (in welk geval de uitverkoopreglementering dient nageleefd), de openbare verkoop van gebruikte (vervaardigde) produkten, mag steeds plaatsvinden maar dient zich te beperken tot de produkten vermeld in een vooraf ter kennis van de Minister van Economische Zaken gebrachte inventaris, en de verkoop mag slechts plaats vinden in lokalen die daartoe speciaal bestemd zijn (veilingzalen). Dit plaatsgebod is niet zonder belang omdat het eventueel samen met de leurhandelwet (K.B. nr. 82 van 28 november 1939) en art. 53 over reizende verkopen kan ingeroepen worden tegen handelaars die «openbare verkopen» in spektakelzalen, parochielokalen en dergelijke houden. In dit verband dient er echter wel op gewezen dat van het toepassingsgebied van de hele reglementering op de openbare verkopen, krachtens art. 44, uitgesloten zijn: 1. verkopen en tekoopstellingen zonder kandelskarakter; 2. verrichtingen uitsluitend gericht tot personen die handel drijven in de tekoopgestelde produkten; 3. verrichtingen met betrekking tot kunst-, verzamelings- of antiquariaatsvoorwerpen; 4. verrichtingen in uitvoering van een wettelijke bepaling of van een gerechtelijke beslissing; 5. verrichtingen in geval van gerechtelijk faillissementsakkoord door boedelafstand». Zo werd in het (onder art. 53 nog nader besproken) geding door de Tiense Handelaarsbond ingespannen tegen de PVBA Stampaert (Voorz. Kph. Leuven, 6 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, 1959 e.v., noot J. Stuyck) overwogen: «Aangezien partijen niet betwisten dat de geplande verkoop uitsluitend betrekking heeft op de zgn. «kunst-, verzamelings- of antiquariaatsvoorwerpen» (i.c. tapijten en meubels, n.v.d.r.) (...) aangezien de verplichting om in speciaal daartoe bestemde verkooplokalen te verkopen, voorgeschreven door art. 47 dus ook niet van toepassing is;». Uit de niet toepasbaarheid van art. 47 werd de nog mogelijke toepassing van art. 53 afgeleid.

VI. GEZAMENLIJK AANBOD

A. ARTIKEL 35

59. Artikel 35 verbiedt principieel elk gezamenlijk aanbod aan de gebruiker. «Er is gezamenlijk aanbod», aldus art. 35, tweede lid, «(...) wanneer de al dan niet kosteloze verkrijging van produkten, diensten of titels waarmee produkten, diensten of andere voordelen kunnen

worden verkregen gebonden is aan de verkrijging van andere zelfs gelijke produkten of diensten». Dat een gezamenlijk aanbod aan tussenpersonen wel toegelaten is, werd nog bevestigd in een beslissing van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brugge (26 september 1974, *Min. E. Z.*, nr. 412).

60. Uit de definitie blijkt dat enkel het gezamenlijk *aanbod* (o.m. het aanbod van premies), en niet het *verstrekken* (van premies) wordt verboden. Uit de definitie blijkt overigens ook dat het aanbieden van cadeau's *zonder aankoopverplichting* toegelaten blijft. Voor het overige is de definitie vrij ruim: zowel het aanbieden van premies (of toefgiften) bestaande uit een produkt of dienst — en dit bij de aankoop van een produkt of dienst — als het aanbieden van premiezegels en -titels en kortingzegels wordt verboden (titels waarmee (...) voordelen kunnen worden verkregen). (De kortingzegels vallen evenwel onder een uitzonderingsbepaling, zie infra). Ook de zgn. bijbetalingsacties («self liquidating offers») — aan de koper van een bepaald produkt wordt een prijsvermindering toegestaan op de aankoop van een ander produkt — vallen onder het verbod, althans wanneer ze onrechtstreeks gebeuren, d.w.z. door middel van zegels of andere titels. Het aanbod van een rechtstreekse prijsvermindering aan de koper van een ander produkt dan datgene waarop de prijsvermindering slaat, valt kennelijk niet onder het verbod (art. 35 verbiedt niet de koppeling van een produkt en een «voordeel»).

Op dit verbod heeft de wet in de artikelen 36 tot 38 een hele reeks uitzonderingen voorzien. De rechtspraak hierover komt straks ter sprake. Nu iets meer over de jurisprudentiële interpretatie gegeven aan art. 35.

Dat het aanbieden van cadeau's of zegeltjes (rechtgevende op cadeau's) toegelaten is wanneer dit niet gekoppeld wordt aan een aankoopverplichting, moest de Minister van Economische Zaken tot zijn nadeel ervaren toen hij voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen (11 januari 1974, *J.T.*, 1974, 231 e.v.) de stopzetting vorderde van het «BP Festival 73». Verdelers van de genoemde petroleummaatschappij verstrekten, in het kader van deze campagne, aan bezoekers vignetten die recht gaven op een prijsvermindering op branchevreemde produkten. Aanvankelijk werden deze vignetten enkel aangeboden bij de aankoop van 100 liter brandstof (huisbrandstof). Nadien kreeg elke automobilist die een BP-station bezocht, dergelijk vignet. De rechter meende dat laatstgenoemd aanbod (van vignetten zonder aankoopverplichting) niet onder het verbod viel. Nochtans laten de feiten van het geval veronderstellen dat enkel de koper van een (onbepaalde) hoeveelheid benzine — wie bezoekt anders een pompstation? — vignetten kreeg. Was er dan toch geen gezamenlijk aanbod?

61. Enigszins verschillend van de hierboven besproken formule is

die waarbij in het aanbod expliciet een band wordt gelegd tussen de verkrijging van het cadeau en de aankoop voor een bepaald bedrag (en niet met de aankoop van een bepaald produkt of dienst). De toepasselijkheid van artikel 35 op een dergelijk aanbod is problematisch omdat art. 35 een band (van de premie) met een *welbepaald* hoofdprodukt of -dienst vereist (zie de Franse tekst: «liée à l'acquisition d'autres produits ou services *déterminés*, mêmes identiques; het door mij gecursiveerde woord komt hoogstwaarschijnlijk wegens een drukfout, in de Nederlandse tekst niet voor). De voorzitter van de rechtbank van koop-handel te Oudenaarde (11 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 104) besliste nochtans dat het aanbieden van een «goudstuk» bij elke aankoop voor ten ten minste 1.500 fr. uit het hele assortiment van een horlogerie-bijouerie, onder het verbod van art. 35 viel. De beperking op het verbod resulterend uit de Franse tekst werd door verweerder kennelijk niet ingeroepen. Ook de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Luik (27 november 1972, *Min. E. Z.*, nr. 110) besliste dat het aanbod van een fotoestel bij elke aankoop van een (eender welke) bril ter waarde van minimum 995 fr. onder het verbod viel. De voorzitter zegt niet waarom, maar in dit geval is de band met een «produit *déterminé*» (een bril) toch al duidelijker. Hiermee te vergelijken zijn: Voorz. Kph. Tongeren, 6 juli 1972 (*Min. E. Z.*, nr. 72): verbod bij de aankoop van schoenen voor 2.000 fr. een elektrisch scheerapparaat aan te bieden; Voorz. Kph. Charleroi, 28 mei 1973 (*Min. E. Z.*, nr. 234); Voorz. Kph. Gent, 30 mei 1973 (*Min. E. Z.*, nr. 203) en Voorz. Kph. Brussel, 22 november 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 450): gratis aanbod van een horloge bij aankoop van een communicatiepak (vanaf een zeker bedrag). Ook in deze gevallen werd zonder meer verbod opgelegd.

Afgezien van de eventuele mogelijkheid een der (onder randnummers 65 e.v.) besproken uitzonderingsbepalingen in te roepen, was in de volgende gevallen geen discussie mogelijk over de toepasselijkheid van het verbod van art. 35: Voorz. Kph. Antwerpen, 23 oktober 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 423): gratis aanbod aan elke koper van tien machines «Hermes FOS» van een automatische 'Omega'-horloge met stalen kistje en aan elke koper van vijftien stuks een vergulde automatische horloge van hetzelfde merk; Voorz. Kph. Hasselt, 20 juni 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 536): het aanbod bij aankoop van een trouwruiker of andere bloemen gratis een witte Mercedes 240 en op bestelling ook meerdere taxi's ter beschikking te stellen. Beide voorzitters bevelen dan ook het staken.

62. In een zaak die veeleer als vorm van misleidende reclame kon worden aanzien (maar de vordering werd ook op dit punt afgewezen) was de Voorzitter Kph. Antwerpen (9 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 108) van mening dat de vermelding «geschenk bij elke bestelling gratis» op de eerste bladzijde van een publiciteitsfolder, samen met de afbeelding van verguld boomblad niet wees op het toegeven van

dat blad als premie, omdat verder in de folders bewust voorwerp hernomen werd met aanduiding van de koopprijs. Wat dan wel als geschenk werd gegeven bleek nergens uit de folder. Volgens verweerster was het een «daydate-almanak».

63. Ook het organiseren van een «gratis koopdag» — alle aankopen op een later door het lot te bepalen dag uit een vooraf bekendgemaakte periode van bijv. veertien dagen, worden terugbetaald — is in strijd met art. 35, indien het voordeel wordt toegekend op voorlegging van een (gedateerd) kasticket: dit is dan immers een titel die recht geeft op een voordeel (Voorz. Kph. Turnhout, 24 november 1973, *R.W.*, 1973-74, kol. 838 e.v., noot J. Stuyck). In dezelfde zin Voorz. Kph. Ieper, 30 oktober 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 600), waar overigens ook een inbreuk op de loterijwet (art. 301 SWB) en bijgevolg op art. 54 WHP (hierover infra, randnummer ...) werd vastgesteld, zodat ook de uitzondering van art. 37, cijfer 7 WHP (titels tot deelneming aan een toegelaten loterij) vruchteloos werd ingeroepen.

64. Het gratis aanbieden van een verzekeringspolis aan de abonnees van een tijdschrift is een gezamenlijk aanbod van een produkt en een titel (onlichamelijk roerend goed) waarmee een voordeel kan worden verkregen. Een dergelijk aanbod werd verboden door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Luik (2 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 112 e.v., vernietigd door Luik, 22 mei 1974, onuitgegeven, wegens onontvankelijkheid van de vordering ingesteld door de «Union professionnelle des vendeurs de journaux bij gebrek aan belang) zonder dat speciaal benadrukt werd dat ook een titel rechtgevend op een eventueel voordeel onder het verbod valt.

64 a. O.m. omdat het verbod van art. 35 (zoals elke bepaling van de wet, bij kwade trouw) ook strafrechtelijk sanctioneerbaar is en bijgevolg restrictief zou dienen geïnterpreteerd te worden ((1), weigerde de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (28 april 1975, *Min. E. Z.*, nr. 536) de redenering van de Minister van Economische Zaken te volgen die in een vordering tegen Reader's Digest betoogde dat voor een ((bijv. op grond van art. 37) toegelaten gezamenlijk aanbod het cadeau alleszins voldoende bepaald moest zijn bij het aanbod. Meer bepaald had verweerder zich beroepen op art. 37, lid 5 (zie infra, randnummer 66, in fine).

(1) Zie ook Voorz. Kph. Brussel, 2 april 1975, *J.T.*, 1975, i.v.m. art. 34, besproken onder randnummer 16.

B. ARTIKEL 36-38 (UITZONDERINGEN)

65. De uitzonderingen op het verbod van art. 35 zijn vrij talrijk.

1) Art. 36, cijfer 1 staat het aanbod «tegen gezamenlijke prijs» van produkten en diensten die een geheel vormen» toe. De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Dendermonde (3 oktober 1974, *Bull. Hr.*, nr. 11-12, blz. 29) achtte deze bepaling niet toepasselijk op het gezamenlijk aanbod van een leren jas en een (willekeurige) pantalon.

2) Art. 36, cijfer 2 laat het aanbieden van gelijke produkten of diensten toe op voorwaarde dat elk produkt of dienst ook afzonderlijk kan worden verkregen, dat de verbruiker op duidelijke wijze over dit recht en over de prijs bij afzonderlijke aankoop wordt ingelicht en dat de prijsvermindering bij gezamenlijke aankoop een derde van de samengestelde prijzen niet overschrijdt. Het aanbieden van een derde stuk gratis mag dus nog net, van een tweede stuk mag niet meer. «Twee voor de prijs van één», «2 X kopen - 1 X betalen» en «1 + 1 = 1» werden bijgevolg verboden, respectievelijk door de voorzitters van de rechtbanken van koophandel te Hasselt (11 oktober 1974, *Min. E. Z.*, nr. 427) en te Dendermonde, afdeling Sint-Niklaas (1 december 1975, *Min. E. Z.*, nr. 632 en 26 september 1974 en 3 oktober 1974, beide bevestigd door Gent 9 juli 1975, *Min. E. Z.*, nr. 416). Bij het gezamenlijk aanbieden van (al dan niet) identieke produkten dient ook het verbod van art. 22 (verkoop met verlies) in acht te worden genomen. Zie bijv. Voorz. Kph. Charleroi, 11 februari 1975 (*Bull. Hr.*, nr. 11-12, blz. 72) waar het aanbieden van 16 flesjes bier + 8 gratis niet als gezamenlijk aanbod werd aanzien maar i.c. wel, verkoop met verlies was.

3) Art. 37, cijfer 1 laat het samen met een hoofdprodukt of dienst aanbieden van de toebehoren toe. Art. 37, cijfer 2: de normale en aangepaste verpakking. Deze uitzonderingen leverden geen ons bekende jurisprudentie op. De uitzondering van art. 37, cijfer 3: «kleine diensten en onbeduidende voorwerpen door het handelsgebruik aanvaard, zoals de levering, de plaatsing, het nazicht en het onderhoud van de verkochte produkten» wordt wel vaak ingeroepen. In de reeds in nr. 64 geciteerde zaak ((voorz. kph. Luik, 2 januari 1973) werd beslist dat een verzekering noch een produkt (= lichamenlijk roerend goed, zie art. 1 wet) noch een dienst is (althans niet i.c. waar ze door een uitgever werd toegegeven bij een tijdschriftabonnement), zodat een beroep op art. 37, cijfer 3 diende afgewezen («voorwerp» wordt door de rechtbank gelezen als «produkt»). Wel een voorwerp, maar volgens de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Gent (30 mei 1973, *Min. E. Z.*, nr. 203) geen «onbeduidend voorwerp door het handelsgebruik aanvaard» is het gratis horloge bij de aankoop van kledingstukken. Ook niet «onbeduidend» was volgens de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Luik in de geciteerde zaak d.d. 2 januari 1973, het gratis aanbod van een levensverzekeringsspolis, omdat «les

indemnités éventuelles (cursivering toegevoegd) sont pour la plupart sans aucune mesure avec la valeur du produit vendu».

66. Art. 37, cijfer 4 dat in bepaalde voorwaarden het toegeven van «monsters» (stalen) toelaat werd evenmin ingeroepen. Art. 37, cijfer 5 daarentegen is kennelijk, net als art. 37, cijfer 3 (kleine diensten en onbeduidende voorwerpen) een «passe-partout». Deze uitzondering heeft betrekking op «voorwerpen waarop onuitwisbare en duidelijk zichtbare reclame-opschriften zijn aangebracht, welke als zodanig niet in de handel voorkomen ; Op voorwaarde dat de prijs, waartegen de aanbieder ze heeft opgekocht, niet meer bedraagt dan 5 pct. van de verkoopprijs van het hoofdprodukt of van de dienst, waarmede zij worden gegeven». Wegens overschrijding van de 5 %-grens werden als gezamenlijk aanbod verboden : aanbiedingen van horloges, camera's, wekkers, scheerapparaten bij respectievelijk een kostuum (Voorz. Kph. Charleroi, 28 mei 1973, *Min. E. Z.*, nr. 234), een brilmontuur (Voorz. Kph. Luik, 27 november 1972, *Min. E. Z.*, nr. 110), aankopen van horloges en ringen voor 2.000 fr. (Voorz. Kph. Brussel, 4 februari 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 390), en een paar schoenen (Voorz. Kph. Tongeren, 6 juli 1972, *Min. E. Z.*, nr. 77).

De voorwaarde dat het opschrift onuitwisbaar en duidelijk zichtbaar zou zijn werd aldus door de rechtspraak verijnd : het moet ook duidelijk zichtbaar zijn in zijn normale aanwending. Aldus volstaat het niet het opschrift aan te brengen op de rugzijde van een polshorloge (Voorz. Kph. Gent, 30 mei 1973, *Min. E. Z.*, nr. 203). Het opschrift mag evenmin bij het publiek indruk wekken een gewoon warenmerk van het als geschenk aangeboden produkt te zijn. Deze indruk werd volgens de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (22 november 1974, *Min. E. Z.*, nr. 450) wel aanwezig geacht bij het opschrift «Vedea» aangebracht op de cijferplaat van een horloge.

Zoals in randnummer 64 a reeds werd aangestipt werden «verrassingsgeschenken» door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (28 april 1975, *Min. E. Z.*, nr. 536) gebillijkt. Voor zover dit door ons uit het vonnis kan worden afgeleid bleek de rechter aan te nemen dat eiser (i.c. de Minister) zeer precies had dienen te formuleren waarom het gewraakte gezamenlijk aanbod van verweerder (Reader's Digest) niet toegelaten was (krachtens art. 37 e.v.) (2). Meer bepaald had verweerder kennelijk art. 37, cijfer 5 ingeroepen. In de redenering van eiser kon een verrassingsgeschenk dan geen reclamevoorwerp met onuitwisbaar merkteken en met een waarde van maximum 5 % van de verkoopprijs van het hoofdprodukt zijn...

(2) De rechtsleer en de voorbereidende werken leren anders — en dat blijkt ook uit art. 35 — dat het principe van de wet is dat alles wat niet toegelaten verboden is. En behoort het niet altijd aan de verweerder te bewijzen dat hij zich in een door de wet voorzien uitzonderingsgeval op een verbod bevindt ?

67. 5) Art. 37, cijfer 6 laat «chromo's, vignetten en andere prenten met geringe handelswaarde» toe. Volgens de Voorzitter van de Rechtbank van koophandel te Oudenaarde (11 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, 104) vallen «goud»stukken ter waarde van 60 fr. hier niet onder.

6) In art. 37, cijfer 7 wordt het toegeven van «titels tot deelneming aan loterijen, ingericht met als doel de verkoopbevordering en regelmatig toegestaan bij toepassing van de wet van 31 december 1851 op de loterijen» toegestaan. Wanneer titels «gratis» uitgedeeld worden bij iedere aankoop en er dus geen sprake is van een gezamenlijk aanbod belet dat niet dat de verrichting in strijd kan zijn met de loterijwet van 31 december 1851 (en bijgevolg met art. 54 wet handelspraktijken) (Voorz. Kph. Ieper, 3 oktober 1975, *Min. E. Z.*, nr. 600).

7) De bepalingen van art. 37, cijfer 8 dat de titels tot deelneming aan wedstrijden toelaat en art. 38, cijfer 1 en cijfer 2 m.b.t. getrouwheids-coupons en titels ter verkrijging van de titels bedoeld in art. 37, cijfer 7 tot 8, kwamen in de door ons onderzochte rechtspraak niet ter sprake.

8) De door art. 38, cijfer 3 toegelaten «ristornozegels» geven wel aanleiding tot jurisprudentie maar dan i.v.m. art. 39 en art. 41 (hierover infra, randnummers 68 en 69).

9) Art. 38, cijfer 4 tenslotte staat de zgn. «getrouwheids- of klantenkaarten» toe voor zover het toegekende voordeel een derde van de prijs van de vroeger aangeschafte produkten of diensten niet overtreft. Deze voorwaarden werden nog bevestigd door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Verviers (19 december 1974, *Min. E. Z.*, nr. 469).

C. ARTIKEL 39-42 (UITGIFTE VAN TOEGELATEN TITELS)

68. Art. 39 verbiedt in zijn tweede lid, «in welke vorm ook, een verhoging toe te staan van de ristorno's waarop de titels bedoeld in artikel 38, 3 recht geven, onder voorwaarde dat deze ristorno's, geheel of gedeeltelijk voor de betaling van produkten of diensten wordt aangewend». Wanneer de «FORT»-produkten in augustus 1972 verder hun zegels inwisselden naar keuze tegen produkten of geld en hierbij aan de zegels een grotere waarde toekenden als ze tegen produkten werden ingeruild, was dit in overeenstemming met de vroegere wettelijke regeling die op dit punt krachtens art. 81 jo. art. 80, tweed elid, nog toepasselijk was tot 29 augustus 1973. Ook al gaat het hier om «une des astuces qui pourrissent la pratique honnête du commerce» toch kan men verweerster geen inbreuk op art. 54 verwijten als ze art. 81 heeft nageleefd (Voorz. Hrb. Luik, 7 juni 1973, résumé in *Min. E. Z.*, nr. 233, *Bull. Hr.*, nr. 5, p. 26) (Zie ook infra randnummer 139).

69. Voor het uitgeven van de titels bedoeld in art. 37, cijfer 7 en cijfer 8 (over cijfer 8 volgende alinea) is geen vergunning vereist. Dit

is wel vereist voor het uitgeven van de titels bedoeld in art. 38, cijfer 1 tot en met 3 (art. 40): dit zijn o.m. de titels die «de verkrijging toelaten van een der voordelen voorzien in artikel 37, 6 tot 8». Titels tot verkrijging van loterijbiljetten mogen dus niet zonder vergunning worden uitgegeven. Inbreuken zijn strafbaar (art. 60, cijfer 3). Merkwaardig is een vonnis van de correctionele rechtbank te Dendermonde van 18 september 1974 waar de volgende tenlastenlegging bewezen wordt verklaard: «verdacht van (...) bij inbreuk op art. 37/7 (sic!), 38/2, 40, lid 1 en 60/3 van de wet van 14 juli 1973 betreffende de handelspraktijken, zonder in het bezit te zijn van een door de Minister afgeleverde inschrijving, titels tot deelneming aan loterijen met als doel de verkoopbevordering, en regelmatig toegestaan bij toepassing van de wet van 31 december 1951 op de loterijen, kosteloos aangeboden te hebben samen met een hoofdprodukt of dienst ;».

VII. AFGEDWONGEN AANKOPEN

70. Op het moment waarop dit overzicht werd afgesloten was in de eerste zaak waar gevorderd werd op grond van art. 51 over afgedwongen aankopen (het ongevraagd toesturen van produkten) nog geen definitieve uitspraak gedaan. Het betreft de tweede vordering ingesteld door de consumentenorganisaties. Verweerder is het zeer actieve post-orderbedrijf - school voor afstandonderwijs gevestigd op de Parklaan 22 te Turnhout (Concordia Mail, Cookery card club, Internationale School). Niet de stopzetting van vlakaf onbestelde leveringen wordt hier gevorderd, maar het systematisch blijven versturen van zendingen na (zij het niet aangetekende) opzeggingen. Eisers beroepen zich hiervoor wel op art. 51. De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (12 december 1975, niet gepubliceerd) verklaarde zich evenwel onbevoegd ratione loci en verwees de zaak naar de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Turnhout.

VIII. REIZENDE VERKOPEN

71. Art. 53 verbiedt iedere reizende verkoop en als dusdanig wordt aangezien «elk aanbod tot verkoop, uitstalling met het oog op de verkoop en de verkoop aan de verbruiker door een handelaar of een tussenpersoon buiten zijn voornaamste vestigingszetel, zijn bijhuizen of agentschappen vermeld in zijn inschrijving in het handelsregister of de lokalen gebruikt voor een handelsbeurs».

Met betrekking tot deze algemene definitie werden door de rechtspraak, althans enkele, achterpoortjes gesloten: aldus volstaat het niet een inschrijving te nemen in het handelsregister om een bepaalde gelegenheidsgebeurtenis het karakter van verkoop in een bijhuis te verlenen. Dit laatste moet immers een zekere bestendigheid vertonen en mag alleszins niet worden aangewend om bepaalde wettelijk voorziene beschikkingen te ontduiken (Antwerpen, 5 mei 1975, *Min. E. Z.*, nr. 219; Voorz. Kph. Mechelen, 12 juni 1973, *Min. E. Z.*, nr. 205; Voorz. Kph. Leuven, 6 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, 1959, noot J. Stuyck). Een plaats waar een verkoopsshow wordt opgezet is evenmin te aanzien als een lokaal gebruikt voor een handelsbeurs zoniet ontnemt men aan de wet iedere toepassing (Voorz. Kph. Turnhout, 16 maart 1973, *Min. E. Z.*, nr. 159). Wanneer een eigenares van een zaak in het handelsregister is ingeschreven als kleinhandelaarster in schoenen maar er slechts bij gelegenheid verkoopt met massale publiciteit, terwijl de groot-handelaar enkel de verkochte schoenen factureert, staat men ondubbelzinning voor een geval van reizende verkoop (Voorz. Kph. Turnhout, 4 december 1972, *Min. E. Z.*, nr. 113). Toch — en enigszins in tegenspraak met het vorige — aarzelt de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel art. 53 WHP toe te passen wegens zijn vaagheid (Voorz. Kph. Brussel, 29 januari 1973, *Min. E. Z.*, nr. 151). Op de algemene regel van art. 53 bestaan twee uitzonderingen: de slijterijen ven gegiste dranken en de leurhandel. En het is met deze laatste categorie dat de problemen opduiken: een handelaar die voor de betwiste verkoop een leurkaart bezit gaat ook vrijuit bij een vordering op grond van art. 53. Art. 2 K.B. nr. 82 van 28 november 1939 omschrijft leurhandel als de verkoop of te koop aanbidding van deur tot deur, op de openbare weg en op de openbare markten. Met openbare weg worden gelijkgesteld de aan de openbare weg palende plaatsen die niet specifiek bestemd zijn om gebruikt te worden voor de verkoop en die toegankelijk zijn voor het publiek. Met openbare markten worden gelijkgesteld de plaatsen die toegankelijk zijn voor het publiek en niet specifiek bestemd om gebruikt te worden voor de verkoop.

72. De vraag is nu: valt onder de definitie van de leurhandel ook de verkoop van goederen in een «privé»-zaal (3) die tijdelijk door de verkoper werd gehuurd en gedurende de periode van de verkoop voor het publiek toegankelijk is. In feite spitst het probleem zich toe op twee vragen:

- zijn die zalen «voor het publiek toegankelijk» in de betekenis van de leurhandelwet?
- zijn ze «niet specifiek bestemd voor de verkoop»?

(3) De aanhalingstekens rond *privé* betekenen dat het telkens zalen betreft die aan elkeen voor elk («deftig») doel (van communiefeest tot openbare verkoop) verhuurd worden.

Vermits het K.B. 22 april 1974 (uitvoeringsbesluit van art. 53) in zekere mate een antwoord heeft gegeven in deze betwisting, wordt hieronder de rechtspraak onderscheiden al naargelang zij voor of na het opgemerkt K.B. werd uitgesproken.

a. *Vóór K.B. 22 april 1974*

1. Volgens sommige beslissingen betrof het leurhandel en was het algemeen verbod van art. 53 dus niet toepasselijk. Dit was o.m. de opinie van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Dendermonde die zich hierbij steunde op de interpretatie door de Minister van Middenstand voor de gespecialiseerde commissie van de Kamer waarin hij stelt dat het ontwerp (wet handelspraktijken) geenszins de bestaande regeling inzake leurhandel wijzigt maar dat ten onrechte de leurhandel aldaar beperkt werd als een handel van deur tot deur of op de openbare markten (Parl. Besch. Kamer, zitting 70-71, nr. 5, 19) (Voorz. Kph. Dendermonde, 16 april 1973, *R.W.*, 1973-1974, 2287; *B.R.H.*, 1973, 497, noot Leurquin). Dit lokte vanwege Leurquin de opmerking uit dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel in feite was willen tegemoet komen aan de strengheid van art. 53 WHP en hiervoor een juridische fundering had gezocht die klaarblijkelijk onbevredigend was vermits het K.B. nr. 82 van 28 december 1939 met plaatsen toegankelijk voor het publiek duidelijk publieke en geen private plaatsen bedoelde.

2. De tegenovergestelde opinie werd verdedigd door het Hof van Beroep te Gent (Gent, 20 november 1973, *R.W.*, 1974-1975, 50) toen het uitspraak moest doen in hoger beroep tegen de voormelde beslissing van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Dendermonde: «zoals blijkt uit de economie van art. 2 K.B. nr. 82 van 28 december 1939 worden bedoeld de plaatsen die vrij openstaan voor het publiek en waar eenieder zich om het even om welke reden mag bevinden. Dit is niet het geval voor privé-zalen in huur genomen met het oog op het uitstallen van de verkoop van handelsartikelen, en waar het publiek slechts toegelaten wordt om er de tentoongestelde artikelen te bezichtigen of te kopen».

De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Dendermonde voegt er in een latere beslissing (Voorz. Kph. Dendermonde, 30 november 1973, *Min. E. Z.*, 267) nog aan toe dat deze restrictieve interpretatie in overeenstemming is met de geest van de wet die een systeem van verkoop zonder waarborgen heeft willen bestrijden. Opnieuw verwijst hij naar de voorbereidende werken (ditmaal de senaatszitting) waar gesproken is van «un climat psychologique artificiellement créé auprès des consommateurs et ne présentant pas les garanties offertes par le commerçant installé et connu de la clientèle» (4). Evenmin kan een zaal

(4) Door de rechter in het Frans geciteerd.

als een verlengde van de openbare weg beschouwd worden (Voorz. Hrb. Hasselt, 3 juli 1972, niet gepubliceerd).

b. *Na K.B. 22 april 1974*

73. Het K.B. van 22 april 1974 beschikt in zijn art. 1 : «Reizende verkoop is die welke plaats heeft in een privé-lokaal, dit is een lokaal dat niet toegankelijk is voor het publiek». Hoewel strikt genomen het probleem van de tijdelijk gehuurde privé-zalen daarmee niet opgelost is — de zalen kunnen immers nog altijd beschouwd worden hetzij als privé wegens hun normaal gebruik hetzij als voor het publiek toegankelijk wegens hun tijdelijke bestemming — wordt hierdoor toch aan het begrip reizende verkoop een veel beperkter omschrijving gegeven en wordt het probleem in een enigszins ander daglicht geplaatst : vroeger had art. 53 WHP een zeker residuair karakter voor alle verkopen buiten een winkel. Het betrof dus automatisch een reizende verkoop tenzij de verweerder positief aantoonde dat de zaal voor het publiek toegankelijk was en het dus leurhandel betrof — wat de voorzitter van de rechtbank van koophandel meestal niet aanvaardde. Nu is het de eiser die positief moet bewijzen dat de verkoop plaats vond in een privé-lokaal. Het verschil kan subtiel lijken maar meestal heeft de voorzitter van de rechtbank van koophandel er een vingerwijzing in gezien tot restrictieve interpretatie van art. 53. Aldus zal het niet meer volstaan aan te tonen dat de zaal in normale omstandigheden niet toegankelijk is voor het publiek om hieruit af te leiden dat het een privé-lokaal is. Om als privé-lokaal te gelden zou het lokaal in de regel immers nooit toegankelijk mogen zijn voor het publiek.

De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Leuven oordeelde dat sinds het K.B., art. 53 duidelijk beperkt blijft tot de verkoop van het type «home party» systeem, en dat verkopen buiten de zetel of de «bijhuizen» doch gehouden in voor het publiek toegankelijke lokalen niet meer onder de verbodsbepaling van art. 53 vallen. (Voorz. Hrb. Leuven, 6 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, 1959 e.v., noot J. Stuyck). In dezelfde zin de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel die uit het K.B. afleidt dat het de eiser is die moet bewijzen dat het lokaal waarin de litigieuze verkopen plaats vonden niet toegankelijk was voor het publiek (Voorz. Kph. Brussel, 25 november 1974, *Bull. Hr.*, nr. 11-12, blz. 50). Belangrijk in dit verband is het arrest van Gent, 27 juni 1975 (*R.W.*, 1975-1976, 931, noot J. Stuyck) dat in tegenstelling tot een vroeger (hoger geciteerd) arrest (van een andere kamer van hetzelfde Hof) van 20 november 1973 aannam dat de verkoop in gehuurde zalen (i.c. hotelzalen) niet onder het begrip reizende verkoop maar onder dat der leurhandel valt :

— enerzijds immers worden de verkopen gedaan in plaatsen toegankelijk voor het publiek ; «dat het 3° van art. 2 K.B. nr. 82 van 25 december 1939 met plaatsen toegankelijk voor het publiek niet uitsluitend de

plaatsen bedoelt waartoe elkeen te allen tijde en zonder bepaalde redenen toegang kan nemen».

— anderzijds zijn de zalen niet specifiek bestemd voor de verkoop of voor verkoopaanbiedingen: «dat de zalen deel uitmaken van een hotelbedrijf en als zodanig in hoofdorde bestemd zijn voor de uitvoering van dienstprestaties ten behoeve van de hotelgasten; dat hun bestemming ongewijzigd blijft ook al worden ze sporadisch en voor korte duur gebruikt voor andere doeleinden (...) dat immers de reglementering op de leurhandel zonder voorwerp zou zijn wat betreft de «plaatsen niet specifiek bestemd voor de verkoop of voor verkoopsaanbiedingen «indien hun specifieke bestemming door de verboden verkoopactie zelf bepaald werd».

74. Het K.B. 22 april 1974 is evenwel problematisch: de (Nederlandstalige) voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (5 september 1975, *R.W.*, 1975-76, 619; zie ook tussenbeschikking: 7 februari 1975, *Bull. Hr.*, 11-12, blz. 68) verklaart het K.B. van 22 april 1974 onwettig en weigert het toe te passen op grond van art. 107 G.W.: het bewuste K.B. geeft immers een nieuwe (beperkende) definitie van de reizende verkopen uit art. 53, terwijl de Koning enkel de bevoegdheid gekregen had bepaalde «afwijkingen» op het verbod toe te staan. Het gevolg was dat de verkoop opnieuw aan art. 53 diende getoetst te worden. De discussie omtrent art. 53 WHP is dus blijkbaar nog verre van ten einde.

75. In een vordering vanwege de Minister op grond van art. 53 voor de Franstalige voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (tussenbeschikking: 14 oktober 1974; heropening der debatten; eindbeschikking: 25 november 1974, *Bull. Hr.*, 11-12, blz. 50) werd door verweerder eveneens ingeroepen dat er sprake was van leurhandel, om te ontsnappen aan een veroordeling. De Minister beriep zich op het 20 november 1973-arrest van Gent (zie randnummer 72) om de toepassing van de leurhandelwet te ecarteren. De voorzitter volgt evenwel verweerder en acht de definitie van leurhandel wél en die van reizende verkoop niet toepasselijk op de verkoop in lokalen die (slechts) toegankelijk zijn voor het publiek tijdens de verkoopverrichting. Dit laatste, aldus de redenering van de voorzitter, is des te meer het geval, sinds het K.B. 22 april 1974 duidelijk bepaald heeft dat onder reizende verkopen enkel de verkopen vallen die gehouden worden in lokalen die (helemaal) niet toegankelijk zijn voor het publiek (dus échte privé-lokalen). De geldigheid van het K.B. wordt hier dus niet in twijfel getrokken.

76. Tenslotte werd door het Hof van Beroep te Brussel (13 januari 1975) het bevelschrift van dezelfde rechter (Voorz. Kph. Brussel, 29 januari 1973, *Min. E. Z.*, nr. 151, résumé in *Bull. Hr.*, nr. 3, blz. 38) waarin geen staking werd bevolen van een gelegenhedenverkoop in een

fabriek aan het personeel, wegens de vaagheid van het artikel en het gebrek aan herhalingsgevaar, bevestigd, overwegende o.m. — onder verwijzing naar het senaatsverslag — dat de wet enkel de reizende verkoop als *systeem* heeft willen verbieden.

IX. INBREUKEN OP DE EERLIJKE HANDELSGEBRUIKEN

Inleiding

77. De daden van onrechtmatige mededinging die vóór 29 augustus 1971 konden vervolgd worden op grond van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934 en die geen specifieke regeling hebben gekregen in de wet handelspraktijken — dat zijn de meeste, want de bepalingen m.b.t. gezamenlijk aanbod, openbare verkoop, uitverkoop en opruiming, vervangen vroegere speciale wetten — zal men terug vinden in de rechtspraak m.b.t. de algemene bepaling van art. 54 wet handelspraktijken: «Verboden is elke met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad waarbij een handelaar of een ambachtsman de beroepsbelangen van een of meerdere handelaars of ambachtslui schaadt of tracht te schaden». Een aanzienlijk aantal processen m.b.t. daden die ongetwijfeld in strijd met de eerlijke handelsgebruiken waren, werden vervolgd op grond van art. 20 (handelspubliciteit). Telt men bij de hieronder besproken rechtspraak de hoger besproken beslissingen i.v.m. misleidende maar vooral i.v.m. afbrekende, vergelijkende en verwarringstichtende reclame op, dan krijgt men zowat de voortzetting (maar verruimde (5) voortzetting) van de vroegere rechtspraak over onrechtmatige mededinging. Hierbij dient wel opgemerkt dat voor zover het klassieke typegevallen van onrechtmatige mededinging betrof, ten opzichte waarvan de wet handelspraktijken geen vernieuwing betekende, de niet-gepubliceerde rechtspraak niet mee in het overzicht werd betrokken, tenzij hij, naar ons oordeel, belangrijk was. De belangrijkheid kan het gevolg zijn van het college dat uitspraak deed (bijv. Cassatie), van de materie of van het feit dat vroegere jurisprudentie schaars was.

78. Art. 55, dat hieronder nog ter sprake komt, kent aan «belanghebbenden» een vordering tot staken toe tegen «handelaars» of «ambachtslui» die art. 54 overtreden. In de rechtspraak rees de vraag wie «handelaar» is in de zin van art. 54. De controverse die ontstaan is

(5) Zie voor de verruiming, volgend randnummer.

bij het zoeken naar een antwoord is mede te verklaren door de wets-historische evolutie van de beteugeling van ongeoorloofd gedrag in de concurrentiestrijd: vroeger was enkel t.a.v. onrechtmatige mededinging een vordering tot staken mogelijk. De titel van het derde hoofdstuk van de wet handelspraktijken kondigt eveneens een regeling i.v.m. de mededinging aan, doch art. 54 — het enige artikel — hanteert, althans expliciet, geen concurrentienotie meer: verboden is (door een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken) de beroepsbelangen van andere handelaars of ambachtslui te schaden of *trachten te schaden*. Tenslotte blijft de vraag wat niet en wat wel in strijd is met de eerlijke handelsgebruiken.

Een betwistbaar geval betrof de uitbating van een autorijschool (Voorz. Kph. Brussel, 4 juni 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 465, *Min. E. Z.*, nr. 222). Eiser had een handelsfonds bestaande uit een autorijschool genaamd «Ecole Boel» overgenomen. De neef van de cedent had nadien zelf een nieuwe autorijschool gesticht, in de gouden gids van het telefoonboek aangekondigd als «Auto Boel Y.». Verweerder gaf zelf toe dat het bedenkelijk was of zijn project zou doorgaan bij gebrek aan vergunning van het Ministerie van Verkeerswezen. Toch verklaarde de Voorzitter de vordering onontvankelijk omdat hij vaststelde dat verweerder niet ingeschreven was in het handelsregister en dat, bijgevolg, eiser zich niet kon beroepen op het vermoeden van handelaarschap in hoofde van verweerder. Blijkbaar wordt niet aangenomen dat art. 54 het trachten te schaden ook zou verbieden indien nog geen daden verricht zijn die kunnen gekwalificeerd worden als daden van koophandel.

Verder ook: Voorz. Kph. Brussel, 17 december 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 463) waarin duidelijk wordt gesteld dat eiser het handelaarschap of ambachtsmanschap van verweerder dient te *bewijzen* wanneer deze de exceptie opwerpt.

A. DE HANDELAARSNOTIE

1. Eiser

79. De vraag die zich stelt met betrekking tot de hoedanigheid van handelaar van eiser of verweerder in de vordering tot staken is of de handelaarsnotie van art. 54 WHP een toepassingsgebied heeft dat verschilt van de definitie uit art. 1 jo. art. 2 W. Kph.

De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen verklaarde de vordering onontvankelijk in een geval waar de hoedanigheid van handelaar van *eiser* betwist werd (Voorz. Kph. Antwerpen, 23 juni 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 493, 494, 495). Eiser was gedurende geruime tijd als geldschietter van een handelszaak opgetreden maar had later inschrijvingen in het handelsregister genomen. De voorzitter overwoog dat, ingevolge art. 3 van het K.B. van 20 juli 1964 op het handelsre-

gister, behoudens tegenbewijs, eiser vermoed wordt de hoedanigheid van handelaar te bezitten.

2. Verweerder

80. In het merendeel der onderzochte gevallen wierp *verweerder* op dat hij niet de hoedanigheid van handelaar had en dat bijgevolg de voorzitter onbevoegd of de vordering onontvankelijk was. Zo bijv. Voorz. Kph. Brussel, 29 november 1971 (*B.R.H.*, 1972, blz. 131 e.v.) en Voorz. Kph. Veurne, 11 juli 1974 (*Bull. Hr.*, 9-10, blz. 46). In laatstgeciteerde zaak verwees de voorzitter partijen tot de arbeidsrechtbank omdat de vordering was ingesteld tegen een concurrent die een werknemer van eiseres zou hebben wegelokt en tegen de werknemer in kwestie. Verder ook: Voorz. Kph. Brussel, 17 december 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 463) waarin duidelijk wordt gesteld dat eiser het handelaarschap of ambachtmanschap van verweerder dient te *bewijzen* (men weet dat zulk bewijs tot tegenbewijs geleverd wordt door de inschrijving in het handelsregister).

81. Een loutere toepassing van de wet werd gemaakt in een geval waar verweerder een *boekhouder-accountant* was die zich voor eigen rekening vestigde om de boekhouding en de fiskale en sociale dossiers van derden te verzorgen (Voorz. Kph. Dendermonde, 7 augustus 1975, *R.W.*, 1975-1976, 1316). De voorzitter baseerde de ontvankelijkheid van de vordering op artt. 1 en 2 W. Kph. die o.m. als daad van koophandel aanmerken «elke onderneming van agentschappen, zakenkantoren» en op de bijlage tot het K.B. van 31 augustus 1964 houdende de lijst van de in het handelsregister te vermelden handelsbedrijvigheden.

82. Eenzelfde toepassing van dit beginsel werd gemaakt door de rechtbank van Brussel (Rb. Brussel, 13 februari 1973, *Pas.*, 1973, III, blz. 36), ook al betrof het geen vordering tot staken. Eerste verweerder was een *schrijver* in een weekblad en de rechtbank overwoog dat hij geen handelaar was en bijgevolg ook niet gehouden was eerlijke handelsgebruiken na te leven.

83. De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Gent (Voorz. Kph. Gent, 19 november 1974, *Min. E. Z.*, nr. 442) had zich uit te spreken over een vordering ingesteld door een gaarkeukenbedrijf tegen de *Rijksuniversiteit* Gent. Eiseres wenste verweerster onmiddellijke staking te horen opleggen van alle activiteiten als handelaar-leverancier van warme maaltijden. De voorzitter achtte de discussie betreffende het rechtskarakter of statuut van verweerster niet relevant, maar zocht een antwoord op de vraag of verweerster, afgezien van haar statuut, al dan niet onder de toepassing van de WHP viel. Deze vraag werd ontkenkend beantwoord. Om handelaar te zijn, aldus de rechter, volstaat het niet geregeld objectieve daden van koophandel te stellen (zoals het

leveren van maaltijden), maar het is ook nodig dat men er een hoofdzakelijk of aanvullend gewoon beroep van maakt, wat winstoogmerk en speculatie veronderstelt (Cass., 7 april 1898, *Pas.*, 1898, I, blz. 146). En de voorzitter voegt eraan toe: «Het vermoeden 'juris tantum' dat dergelijke objectieve daden van koophandel met winstoogmerk worden gesteld, wordt terzake voldoende weerlegd door de omstandigheden, nl. dat de verweerster deze activiteit begon uit sociale overwegingen, ze enigszins uitbreidde om haar kosten te drukken, de uitbreiding beperkte tot openbare instellingen en, last but not least, het feit dat verweerster blijkbaar, volgens eiseres zelf, geen winst verwezenlijkt (vgl. Cass., 19 januari 1973, *R.W.*, 1972-1973, kol. 1381 e.v.)».

84. In de in vorige randnummers besproken rechtspraak werd impliciet of expliciet verwezen naar art. 1 W. Kph. Een ruimere interpretatie gaf het Hof van Beroep te Brussel (12 november 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 1711 e.v., met goedkeurende noot M. Gotzen als hoofdartikel in hetzelfde nummer van *R.W.*, kol. 1666 e.v.) dat i.v.m. de bevoegdheidskwestie het bevelschrift van Voorz. Kph. Antwerpen 2 april 1973 (*R.W.*, 1974-1975, kol. 1715) hervormde. De Intercommunale Maatschappij voor Gasvoorziening van Antwerpen werd gedagvaard door een fabrikant van gasbranders. Het Hof achtte zich (en de voorzitter van de handelsrechtbank) bevoegd om kennis te nemen van de vordering tot staken «overwegende dat het bevel tot staken dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel op grond van art. 55 aflevert niet beperkt is rationae personae tussen handelaars, maar geen onderscheid maakt naar de persoon van de dader en uitsluitend objectief aanleunt op bepaalde tekortkomingen, zelf wanneer de daders buiten de omschrijving van art. 1 van het Wetboek van Koophandel vallen (cfr. Economisch en Financieel Recht Vandaag, II; 'Eisers en verweerders in de vordering tot staken van onrechtmatige mededinging' door M. Gotzen)».

In een andere zaak (Voorz. Kph. Brussel, 3 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 139 e.v., i.v.m. vergelijkende reclame — besproken in randnummer 31) leverde de hoedanigheid van verweerder die geen zuivere «handelaar» in de zin van een rechtspersoon van privaatrecht was, maar een (zij het gemengde) overheidsonderneming, m.n. de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, geen moeilijkheden op, omdat haar oprichtingswet (evenals bijv. die van de R.T.T.) uitdrukkelijk bepaalt dat zij daden van koophandel stelt.

85. Het Hof te Brussel (29 oktober 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 1709) verklaarde onontvankelijk de vordering van een commerciële dansschool tegen een drukker die in zijn hoedanigheid van voorzitter van een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid («Ausieclub - Will Tura Fanclub») danslessen had georganiseerd (onder de benaming «Dansschool Roels», de handelsnaam van eiser, en met een beroep

op professionele dansleraars) «overwegende dat uit de elementen van de zaak niet blijkt dat deze ontspanningsvereniging of zijn voorzitter een winstoojmerk hebben».

B. HET CONCURRENTIEBEGRIJF

86. Bepaalde rechtspraak die zich op grond van artikel 1 van het K.B. nr. 55 van 23 december 1964 gevormd had, gaf een zeer enge interpretatie aan het concurrentiebegrip. Een vordering tot staken kan alleen maar aangewend worden tussen mededingers op hetzelfde niveau van productie of distributie. Zoals uit de voorbereidende werken van de WHP blijkt (*Parl. Besch. Senaat*, 1968-1969, nr. 415, M.v.T., blz. 52, onder art. 45), wenste de wetgever deze restrictieve jurisprudentiële interpretatie opzij te schuiven. Daartoe verbood hij in art. 54 WHP het schaden of trachten te schaden van «beroepsbelangen».

De toch wel problematische verhouding tussen deze formulering en de titel van hoofdstuk III waaruit blijkt dat artikel 54 de normale voorwaarden der mededinging dient te vrijwaren, kwam nog niet aan de orde.

87. Een eerste geval waar de concurrentienotie ter sprake kwam betrof een vordering tot staken ingeleid door de S.A. SMAC van Herstal, leverancier van bouwmaterialen tegen de S.A. SMAC van Saint-Gilles-lez-Bruxelles, producent en verdeler van tandpasta, met gelijkkluidend merk SMAC (Voorz. Kph. Brussel, 18 december 1972, *Min. E. Z.*, nr. 133). De voorzitter benaderde het probleem niet zozeer via verwarringstichting dan wel via de concurrentienotie. «Mais cette disposition (art. 54 ; cfr. art. 55, lid i) implique que l'acte à interdire demeure, à certains égards, par cela qu'il intéresse l'achalandage de l'une et de l'autre des entreprises litigantes, dans le champ de la concurrence (v. intitulé du chapitre III composant le seul article 54...). ... Il n'y a aucun rapport entre le clientèle de la défenderesse et celle de la demanderesse. La défenderesse — comme elle l'a signalé — n'est pas en mesure de détourner à son profit la clientèle de son adversaire et nul trouble dans l'achalandage n'est positivement invoqué comme souffert par la demanderesse, en relation avec le fait dont elle demande la cessation». De voorzitter besluit dat «... la loi du 14 juillet 1971 ... n'a pas non plus, ..., été jusqu'à élargir le champs de la procédure spéciale de l'action en cessation d'actes perturbateurs, en fait de négoce, au point d'atteindre des actes échappant au domaine propre de la concurrence largement compris».

Anders : de voorzitter te Luik (Voorz. Kph. Luik, 2 maart 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 488 ; blz. 490). Het betrof een vordering tot staken ingeluid door SHELL tegen het gebruik van haar naam in publiciteit gevoerd voor een toevoegsel bij motorolie. De voorzitter argumenteerde « que la nouveauté essentielle (de l'article 54) est que l'acte porte ou tente

de porter atteinte, non plus à la capacité de concurrence des concurrents ou de l'un d'entre eux, mais aux intérêts professionnels d'un ou de plusieurs commerçants ou artisans... Attendu que, en faisant observer qu'il n'y a pas concurrence entre les parties parce que la requérante ne produit pas et ne vend pas de produits analogues aux siens, la citée n'oppose pas un argument valable pour contester la recevabilité de l'action en cessation, comme le donnerait à entendre le dispositif de ses conclusions qui postule que le président se déclare incompétent ; ... Attendu que, parmi ces intérêts commerciaux on peut compter sa notoriété commerciale, la défense de la qualité de ses produits, le libre exercice de leur exploitation et de leur vente ; que chaque commerçant peut d'ailleurs les revendiquer pour l'exploitation de son commerce en vertu du principe fondamental affirmé de notre économie : la liberté du commerce et de l'industrie ;>. In casu werd eiseres om andere redenen afgewezen.

De burgerlijke rechtbank van Brussel (Rb. Brussel, 13 februari 1973, *Pas.*, 1973, II, blz. 36) stelde eveneens dat onrechtmatige handelspraktijken, verboden door art. 54 WHP verboden zijn, ook al wordt de onrechtmatigheid gepleegd door een niet-concurrent. Het betrof een vordering ingesteld door de Belgische Vereniging van kleinhandelaars in papierwaren tegen de auteur van een artikel in een weekblad en tegen de uitgever van dat weekblad. In dit vonnis werd de verhouding tussen persvrijheid en de eerlijke handelsgebruiken aan de orde gesteld (zie hierover meer infra, randnr. 140). Wat de verhouding tussen de titel van het derde hoofdstuk en de tekst van art. 54 WHP betreft, overwoog de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (9 oktober 1972, *B.R.H.*, 1973, blz. 125) : «qu'il ne faut pas déduire de l'intitulé sous lequel figure cette disposition («des pratiques tendant à fausser les conditions normales de la concurrence») que le législateur n'ait réglé menté que la «concurrence», c'est-à-dire les rapports existants entre des entreprises en compétition et qui s'adressent à la même clientèle ;>, doch even verder verklaart hij «que dès lors, une incontestable analogie de fait existe entre ces sociétés quant au secteur économique où elles exercent leurs activités». Het betrof de mogelijke verwarring tussen «Dino's Club S.A.», met als maatschappelijk doel het beheer en de uitbating van restaurants, bars, hotels, herbergen en iedere handelsbedrijvigheid in het algemeen, en «Diner's Club Benelux S.A.», afgekort «Diner's Club» die een bepaalde (tafel-)krediettechniek ontwikkelde en uitbaat. Voor een ruime interpretatie zie ook : Voorz. Kph. Verviers, 15 maart 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 302) : eiser had een gefailleerd handelsfonds overgenomen en had de drogisterij onder dezelfde naam «La boule rouge» op een andere plaats heropend terwijl verweerder in het oude handelspand een herberg «La boule rouge» had geopend : «que le texte n'exige aucunement que les pratiques émanent d'un concurrent mais seulement d'un autre commerçant».

88. Het is een uitgemaakte zaak dat de exceptie van onontvankelijkheid niet meer kan gebaseerd zijn op de overweging dat de handelaars zich niet bevinden op hetzelfde vlak van concurrentie in de uitoefening van hun activiteiten: Voorz. Kph. Brussel, 12 juli 1973 (*B.R.H.*, 197, blz 586): eiser was producent en uitvoerder van «Scotch Whisky» en verweerder invoerder en verdeler van «Scotch Whisky»; Voorz. Kph. Luik, 22 mei 1974 (*Jur. Liège*, 1974-74, blz. 270): eiser was een autofabrikant en verweerder een verkoper van tweedehandswagens die zich specialist in het merk van eiser noemde.

C. SCHADEN OF TRACHTEN TE SCHADEN

89. De categorie der inbreuken op de eerlijke handelsgebruiken maakt ongetwijfeld deel uit van de onrechtmatige daden gesanctioneerd door art. 1382 B.W. Het belangrijkste onderscheid tussen art. 1382 B.W. en art. 54 WHP is dat niet vereist is dat schade werd toegebracht, het trachten te schaden kan volstaan om de vordering tot staken met succes in te stellen (Schricke, G., Francq, B., *La répression de la concurrence déloyale dans les Etats membres de la CEE*, t. II/1, Belgique, Luxembourg, Parijs, 1974, blz. 160 e.v., nr. 106, 110 a). In de rechtspraak wordt deze uitdrukkelijke bepaling ook niet betwist. Integendeel wordt door de voorzitters van rechtbanken van koophandel soms ten onrechte schadevergoeding toegekend (waartoe zij niet bevoegd zijn — zie hierover infra randnummer 119) omdat actuele schade bewezen (geacht) wordt.

D. EERLIJKE HANDELSGEBRUIKEN

90. Bij de bepaling van wat eerlijke handelsgebruiken zijn wordt in het algemeen aangenomen dat niet het materiële element (de gebruiken) maar het psychologische element, m.n. de overtuiging der betrokkenen dat zij hun gedrag moeten aanpassen aan deze gebruiken, determinerend is. De beweegredenen daartoe zijn daarentegen van weinig belang (Schricke-Francq, *o.c.*, nr. 101; M. Gotzen, *Vrijheid van beroep en bedrijf en onrechtmatige mededinging*, nr. 652-655).

Een bijzonder vraagstuk was en is de verhouding tussen de eerlijke handelsgebruiken en het respect voor de wet in het handelsdverkeer. Deze problematiek werd in België voor het eerst grondig en systematisch onderzocht door M. Gotzen (*o.c.*, nr. 739 e.v.) onder de benaming «onwettige mededinging». Gotzen resumerend kan worden gesteld dat elke wetsinbreuk in de concurrentiestrijd een daad van onrechtmatige mededinging uitmaakt. De rechtspraak i.v.m. onwettige mededinging zal eerst besproken worden. Daarop volgen respectievelijk de «anti-contractuele mededinging» (of daden van onrechtmatige mededinging die

plaats vinden in een contractuele relatie) respectievelijk de zuivere «onrechtmatige» mededinging.

1. Onwettige mededinging

a) *het principe*

91. De rechtspraak aanvaardt thans vrij algemeen dat een wetsovertreding in de concurrentiestrijd een inbreuk uitmaakt op art. 54. In de «leading case» (Schricker-Francq, *o.c.*, nr. 83 a) terzake, m.n. Voorz. Kph. Brussel, 17 januari 1972 (*J.T.*, 1972, blz. 448 e.v., met noot L. Van Bunnan) heet het : «(qu')Il ne saurait être contesté — et il ne l'est d'ailleurs pas ici, du moins de manière perceptible — que *parmi les usages honnêtes en matière commerciale*, visés par l'article 54 de la loi du 14 juillet 1971 sur les pratiques du commerce, *figure, au premier rang, le respect de la loi*, qui va de pair avec le respect des conventions, c'est-à-dire de la loi contractuelle. Pour des raisons particulières, la violation de la loi contractuelle est en dehors du domaine de l'action en cessation, de même qu'échappe à la réglementation dudit article 54, la contrefaçon visée à l'article 56 de la même loi ; Mais à part ces deux exceptions, aucun acte contraire aux usages honnêtes en matière commerciale n'échappe aux dispositions qui concernent la cessation, contenues dans la loi du 14 juillet 1971, articles 55, 57 e.s.».

In zijn noot merkt Van Bunnan op dat «sur le terrain du droit civil, la violation d'une disposition légale, doit, en principe toujours être considérée comme une faute». M.a.w. een wetsovertreding kan niet anders dan in strijd met de eerlijke handelsgebruiken. Is elke wetsovertreding dan ook in strijd met *art. 54*? Hierop antwoordt Van Bunnan : «Si large que soit l'article 54 de la nouvelle loi, il ne donne compétence au juge de cessation que s'il s'agit d'un acte contraire aux usages honnêtes qui porte atteinte aux intérêts professionnels de celui qui s'en plaint. Dès lors, seuls pourront donner lieu à une action en cessation la violation des règles qui servent à protéger au moins partiellement les intérêts du concurrent du défendeur». Of anders uitgedrukt : voor een beroep op art. 54 dienen steeds twee elementen bewezen : 1° een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken — hiervoor volstaat een inbreuk op een(der welke) wet — 2° de mogelijke benadeling van de beroepsbelangen van de eiser — de inbreuk zal dan alleszins betrekking moeten hebben op een wet met economisch karakter (zie bijv. Gent, 27 juni 1975, *R.W.*, 1975-1976, blz. 931 met noot J. Stuyck), omdat de wetsovertreding van aard moet zijn de dader een economisch voordeel (of voorsprong) te verschaffen op andere handelaars die de wet wel eerbiedigen (zie Gent, 10 mei 1974, *R.W.*, 1975-1976, kol. 1092 e.v. met noot P. De Vroede, en Brussel, 24 december 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 2527, noot A.M. De Clercq). In het licht van deze preciseringen moet ook de latere nuancerende be-

schikking van dezelfde voorzitter worden gelezen: Voorz. Kph. Brussel, 20 mei 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 639 e.v.: «il est permis de faire cette remarque que si dans un cas de concurrence caractérisée, où l'un des commerçants s'attribuait des avantages dans la compétition commerciale en violant une loi économique fixant les conditions de certain marché, pareille violation a été considérée comme une pratique contraire aux usages honnêtes du commerce, il s'en faut de beaucoup qu'il y ait accord pour voir dans toute violation de lois par des commerçants, un acte de méconnaissance d'un usage honnête en matière commerciale».

b) *gevallen*

92. De overtreding van een *communautaire verdragsnorm* werd geacht een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken uit te maken. «Attendu qu'une pratique commerciale telle qu'en l'espèce un boycott ou refus collectif de vendre, pratique découlant d'une politique commerciale suivie par les entreprises agissant de concert, ne peut être qu'un acte contraire aux usages honnêtes en matière commerciale dès lors qu'il est contraire à une législation impérative telle que l'article 85, § 1er du Traité de Rome et des règlements pris pour son application» (Voorz. Kph. Nijvel, 1 maart 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 486 e.v.; *J.T.*, 1973, blz. 712; *R.W.*, 1972-1973, 1697, noot Schrans). Het betrof een collectieve verkoopsweigerings van Belgische behangspapierfabrikanten aan een groothandelaar die leverde aan een warenhuis dat de opgelegde prijzen niet respecteerde. De voorzitter oordeelde dat art. 85, eerste lid EEG-Verdrag toepasselijk was omdat uit de situatie bleek dat de (Belgische) behangspapierfabrikanten een ondernemingsvereniging uitmaakten die een door dit artikel verboden overeenkomst hadden gesloten die tot gevolg had dat de tussenstaatse handel werd verhinderd en dat de mededinging vervalst werd.

93. De verhouding tussen een *grondwettelijke norm* (art. 18 G.W.) en de norm der eerlijke handelsgebruiken kwam ook ter sprake voor onze rechtbanken. De vraag was hier echter niet of een inbreuk op art. 18 G.W., een inbreuk uitmaakt op de eerlijke handelsgebruiken — maar wel in welke mate men zich ter verantwoording van een concurrentie-daad op art. 18 G.W. kan beroepen. Deze rechtspraak wordt elders (randnummer 140) besproken.

94. In de meeste zaken betrof de beweerde inbreuk op art. 54 het niet-naleven van een internrechtelijke *wettelijke bepaling*. Door de Voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (17 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 448 e.v., reeds geciteerd onder a) werd een inbreuk op art. 58 *B.T.W.-wetboek* vastgesteld en hieruit een inbreuk op art. 54 WHP afgeleid. Het artikel bepaalt dat de BTW op sigaretten wordt berekend op de prijs vermeld op het fiscale bandje, die de verplichte

verkoopprijs van de verbruiker moet zijn». De inbreuk op dit artikel bestond erin sigaretten beneden de aldus verplichte verkoopprijs te verkopen (waarbij «verkoopprijs» dus ook de minimumprijs is). Deze beschikking gewezen tegen een supermarktketen werd bevestigd door Brussel, 31 januari 1973 (*B.R.H.*, 1973, blz. 305 e.v., noot. A. De Caluwé). De dwingende kracht van hetzelfde wettelijk voorschrift werd betwist door een andere keten van supermarkten. Het Hof van Beroep handhaafde haar standpunt (Brussel, 24 december 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 2527, noot A.M. De Clercq). De norm der eerlijke handelsgebruiken werd gepreciseerd door vast te stellen dat, met de overtreding van art. 58 BTW-wetboek, appellante commerciële voordelen getrokken heeft die de kleinhandelaars niet konden nastreven omdat zij deze wetsbepaling naleefden en moesten naleven; dat appellante aldus een met de eerlijke handelspraktijken strijdige daad gesteld heeft waarbij zij de beroepsbelangen van de kleinhandelaars geschaad heeft of heeft getracht te schaden. Appellante had nochtans aangevoerd dat een onverenigbaarheid zou bestaan tussen art. 59 BTW Wb en het EEG-Verdrag en de voorschriften ter uitvoering van het Verdrag. Het Hof oordeelde dat het wettelijke voorschrift geen schending van het discriminatieverbod uitmaakte en dat een wettelijke bepaling zoals die van art. 58 BTW-Wb niet onder toepassing valt van art. 7 en 85 tot en met 90 van het Verdrag.

95. Door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Ieper, 3 oktober 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 600) werd de niet-naleving van het loterijverbod van art. 301 Strafwetboek (*loterijwet 1851*) in strijd geacht met de eerlijke handelsgebruiken. De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen (9 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 108) besliste in dezelfde zin i.v.m. een inbreuk op het K.B. 28 november 1939 i.v.m. de stempels op zilveren voorwerpen.

96. Tot tweemaal toe werd geoordeeld dat niet naleving van art. 15 van de *Wet van 8 juli 1935* door niet-kubusvormig verpakte *margarine* op de markt te brengen, strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken (Voorz. Kph. Brussel, 12 oktober 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 311 e.v.; Gent, 10 mei 1974, *R.W.*, 1975-76, kol. 1092, noot. P. De Vroede). Dit laatste arrest maakt tevens gewag van het strafrechtelijk karakter van de wetsinbreuk: indien het gebruik van technisch nieuwe middelen en vormen, waardoor de productie- en/of verpakkingskosten worden verlaagd, op zichzelf geen oneerlijk handelsgebruik is, dan kan hetzelfde niet worden gezegd wanneer dit doel wordt bereikt door miskennen van een wettelijk en zelfs strafbaar gesteld voorschrift en ten nadele van andere handelaars, zoals appellante, die dit voordeel niet kunnen bekomen wanneer zij zich aan het wettelijk voorschrift houden.

97. Werd eveneens als strijdig met de eerlijke handelsgebruiken aanzien het niet naleven van de *winkelsluitingswet* van 24 juli 1973 (Voorz.

Kph. Gent, 30 april 1974, *B.R.H.*, 1974, *Min. E. Z.*, nr. 419).

Het Hof van Beroep te Brussel bepaalde in algemene bewoordingen dat geen enkele daad, die strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken, ontsnapt aan de toepassing van de wet van 14 juli 1971, en leidde daar in casu uit af dat een inbreuk op de artikelen 28 of 117 van de *vennootschapswetten* dan ook tevens een inbreuk uitmaakt op de voorschriften van de wet betreffende de handelspraktijken. Elders betrof het de verwarringsmogelijkheid tussen handelsnamen en maatschappelijke benaming 'Meublo' en 'Meublo-Discourt'. Strijdig met de eerlijke handelsgebruiken is tevens het uitoefenen van een handelsbedrijvigheid in de overtreding met de wettelijke voorschriften, in casu niet-inschrijving in het *handelsregister* (Voorz. Kph. Antwerpen, 21 juni 1974, *Min. E. Z.*, nr. 331).

Een inbreuk op de reglementering inzake *leurhandel* vormt meteen een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken (Gent, 27 juni 1975, *R.W.*, 1975-1976, 931, noot J. Stuyck). Het betrof het tentoonstellen voor verkoop in het klein van tapijten in de zalen van een hotelbedrijf die voor de duur van de tentoonstelling tijdens de openingsuren voor het publiek toegankelijk zijn.

Ook inbreuken op de wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het *misbruik van economische machtspositie* kwamen ter sprake in processen uit onrechtmatige mededinging, meer bepaald in boycott-zaken. Voor een bespreking van de verhouding tussen beide mededingingswetten : zie onder randnummer 108 (over boycott).

c) *de onwettige én anti-concurrentiële mededinging*

98. Het komt veelvuldig voor dat de eiser in een vordering tot staken zijn vordering niet alleen baseert op een specifieke bepaling van de WHP maar dat hij zich bovendien beroept op de algemene norm der eerlijke handelsgebruiken. Met betrekking tot de bepalingen die niet per se met een vordering tot staken maar met een strafvordering sanctioneerbaar zijn, vertoont dit een bijzonder belang. Het komt er dan ook op aan aan te tonen dat de inbreuk op de specifieke bepaling van de wet handelspraktijken (meteen ook) — omdat een miskenning van een wettelijk voorschrift voorligt óf ongeacht dat wettelijk voorschrift — een inbreuk op art. 54 uitmaakt. Dergelijke gedachtengang werd tot nu toe enkel ontwikkeld i.v.m. de prijsaanduidingsvoorschriften. Hiervoor verwijzen we naar randnummer 7 e.v. hierboven.

2. Anti-contractuele mededinging en derde-medeplichtigheid

99. De 'anti-contractuele mededinging' neemt in het geheel van het leerstuk betreffende de eerlijke handelsgebruiken een afzonderlijke plaats in. Zoals reeds opgemerkt door de Voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (17 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 448 e.v.,

noot L. Van Bunnan) kan geen vordering tot staken worden ingesteld wegens niet-naleving van contractuele verplichtingen. Deze jurisprudentiële regel is gebaseerd op twee arresten van het Hof van Cassatie (Cass., 25 november 1943, *Pas.*, I, blz. 70 en 72) en sedertdien door een haast constante rechtspraak bevestigd.

Een gedraging strijdig met de eerlijke handelsgebruiken kan een louter contractuele onrechtmatigheid of een gemengd karakter hebben. De vraag is (1) of degene die een contract gesloten met een mededinger niet naleeft een daad van onrechtmatige mededinging begaat, en (2) hoe de samenloop van de contractuele vordering en de vordering uit onrechtmatige mededinging moet opgelost worden (Schricker-Francq, *o.c.*, blz. 107, nr. 53).

Volgens het Hof van Cassatie betekent de niet-naleving van een contract op zichzelf nog geen inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken. De niet-naleving van een contractueel verbod een bepaalde handeling te verrichten kan slechts gesanctioneerd worden door de vordering ex contractu, met uitsluiting van de vordering wegens onrechtmatige mededinging en de vordering tot staken. Het uitsluiten van de contractuele aansprakelijkheid uit het gebied van de oneerlijke mededinging belet alleszins niet dat een vordering tot staken ingesteld wordt tegen oneerlijke gedragingen gepleegd tegelijk met een contractuele inbreuk of die daarmee in verband staan. Inderdaad, het bestaan van een contract belet niet dat een daad strijdig met de eerlijke handelsgebruiken dit karakter bewaard (Schricker-Francq, *o.c.*, p. 113, nr. 59). De stelling dat de voorzitter onbevoegd is terzake van de vordering tot staken zo zij gebaseerd is op anticontractuele mededinging, wordt door de onderzochte rechtspraak bevestigd (zie o.m. Gent, 23 oktober 1973, *Min. E. Z.*, nr. 196 ; Voorz. Kph. Brussel, 8 februari 1974, *Min. E. Z.*, nr. 398 ; *Bull. Hr.*, 9-10, februari 1975, blz. 25 ; Voorz. Kph. Luik, 20 juni 1974, *Min. E. Z.*, nr. 371 ; Voorz. Kph. Charleroi, 26 februari 1973, *Min. E. Z.*, nr. 166).

De volgende citaten uit een paar andere beschikkingen van voorzitters ter verduidelijking. Voorz. Kph. Oudenaarde, 6 november 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 620) : «Op zichzelf is de uitgifte en de gratis verspreiding van een reclameblad geen met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad... Indien evenwel de gelaakte daad aldus enkel het gevolg is van de schending van een contractuele verbintenis en zonder dat aangetoond is dat er op bedrieglijke wijze gehandeld werd, valt deze daad niet onder toepassing van het voormelde artikel 54 van de wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken...».

De voorzitter te Ieper overwoog : «... de daden van oneerlijke mededinging die slechts ingevolge een contract verboden zijn en op zichzelf beschouwd niet indruisen tegen de eerlijke gebruiken vallen niet onder de verbodsbepaling van art. 54 WHP... Daar de aangeklaagde daden van oneerlijke mededinging gesteund zijn alleen op de contractuele ver-

plichtingen van verweerster kunnen zij onmogelijk het voorwerp uitmaken van een vordering tot staking, daar noodzakelijkerwijze de overeenkomst zelf zou moeten onderzocht worden, waartoe wij echter niet bevoegd zijn» (verweerster was noch handelaar noch ambachtsman) (Voorz. Kph. Ieper, 19 oktober 1973, *Min. E. Z.*, nr. 258).

Incoherent is de volgende considerans: «vermits het niet naleven van een contract ontegensprekelijk in se een daad strijdig met de eerlijke handelsgebruiken is, maar deze daad echter niet onder toepassing valt van art. 54 van de wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken, zoals blijkt uit de besprekingen van de Senaatscommissie bij de behandeling van laatstgenoemde wet...» (Voorz. Kph. Hasselt, 14 februari 1975, *Min. E. Z.*, nr. 491). Als een daad in strijd is met de eerlijke handelsgebruiken maar niet onder art. 54 valt dan kan dat enkel maar omdat er geen schending van beroepsbelangen is. Dat heeft de rechter kennelijk niet bedoeld. Ofwel betwist men dat een contractuele wanprestatie per se een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken uitmaakt, ofwel betwist men dit niet en dan moet de uitsluiting van de vordering tot staken m.b.t. anti-contractuele mededinging gewoon teruggebracht worden tot de onmogelijkheid art. 55 toe te passen op de anti-contractuele mededinging.

100. De meest voorkomende contractuele verplichtingen waarvan de niet-naleving aanleiding geeft tot een onrechtmatige concurrentie-voorsprong zijn de *concurrentiebedingen* in arbeids- en vennootschapscontracten enerzijds en bij de overdracht van een handelszaak anderzijds. Laatstbedoeld beding kwam ook ter sprake in Gent, 23 oktober 1973 (*Min. E. Z.*, nr. 196): «Indien D. thans in de zone die hem verboden is een handel uitoefent die in concurrentie komt met die van appellante vormt dit in zijn hoofde een inbreuk op het niet concurrentiebeding maar is op zichzelf en afgezien van dit beding, geen ongeoorloofde handelspraktijk. Het feit valt dus niet onder de toepassing van de wet van 14 juli 1971 en kan niet het voorwerp uitmaken van een bevel tot staking». De P.V.B.A. waarmee appellante geen contractuele band had maar die als dekmantel diende voor de bedrijvigheid van de wel contractueel gebonden geïntimeerde werd evenwel schuldig bevonden aan een daad van medeplichtigheid «die van quasi-delictuele aard is en als dusdanig strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken en van aard om de beroepsbelangen van appellante te schaden». In deze zaak waren de problematiek der anti-contractuele mededinging en die der «derde-medeplichtigheid» (hieronder besproken) verstrengeld.

101. Te onderscheiden van, maar a.h.w. in het verlengde van de mededinging d.m.v. contractuele wanprestatie, situeert zich wat in de rechtsleer doorgaans «*derde-medeplichtigheid*» wordt genoemd: een handelaar miskent de contractuele relatie tussen een mededinger en een derde en berokkent mededingers hierdoor schade. Daar hij zelf

geen partij is bij het contract kan er niet, zoals in de hoger besproken gevallen, sprake zijn van een contractuele wanprestatie (of anti-contractuele mededinging) in zijnen hoofde. Het betreft dus zuivere «onrechtmatige mededinging» maar zal, wegens de contractueelrechtelijke implicatie, hier worden besproken.

De «derde-medeplichtigheid» komt vooral ter sprake bij exclusiviteitsovereenkomsten. Men weet dat het Hof van Cassatie in zijn arresten van 24 november 1932 (*Pas.*, 1933, I, 22) maar vooral van 17 juni 1960 (*R.W.*, 1960-61, 173) en Cass., 3 november 1961 (*R.W.*, 1961-1962, 1085) de «derde-medeplichtige» of de handelaar die zich niet stoort aan een buiten hem tot stand gekomen contract slechts aansprakelijk (art. 1382 B.W.) achtte voor zover hij zich aan «bedrog, oneerlijkheid of ook aan een professionele tekortkoming» schuldig gemaakt had. Over de verschillende (niet altijd met de cassatierechtspraak verzoenbare) theorieën die zich in de rechtsleer en de lagere rechtspraak ontwikkeld hebben leze men R. Kruithof, *De verticale prijsbinding van marktartikelen*, Brussel, 1973, nrs. 87 e.v. In een arrest van 9 november 1973 (*R.W.*, 1973-1974, 1261 met noot J. Stuyck, kol. 1263 e.v. en P. Eeckman, kol. 1409 e.v.) bevestigde het Hof van Cassatie zijn standpunt i.v.m. *prijsonderbieding* (verkoop beneden de door de producent opgelegde detailhandelsprijs) door een niet-gebonden handelaar (i.c. «Makro Zelfbedieningsgroothandel» die voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel was gedagvaard geworden op grond van art. 54 wet handelspraktijken). Wij citeren: «Overwegende dat het arrest (...) dit misbruik (van de vrijheid van handel) en derhalve de met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad hierin ziet dat eiseres, die wist dat verweerster vastgestelde groot- en klein-handelsprijzen oplegde, zich onrechtstreeks bij een derde is gaan bevoorraden van het ogenblik dat verweerster vernomen had dat ze onder de klein-handelsprijs verkocht en daarom weigerde haar verder te bevoorraden. Overwegende dat het arrest derhalve aanneemt dat derden op straffe van het zich schuldig maken aan oneerlijke handelsgebruiken, zich van verkoop onder de door een producent vastgestelde prijzen moeten onthouden, wanneer zij weten dat de producent vastgestelde prijzen oplegt en deze weigert hen verder te bevoorraden omdat zij zich aan die vaste prijzen niet houden; overwegende dat het arrest uit de gegevens die het in aanmerking neemt niet heeft kunnen afleiden dat eiseres zich had schuldig gemaakt aan daden die met de eerlijke handelsgebruiken in de zin van artikel 54 van de Wet van 14 juli 1971 strijdig zijn;». Het loutere feit dat de handelaar geen rekening houdt met de contractuele verplichting (exclusieve bevoorrading of prijshandhaving) van zijn leverancier is dus, volgens cassatie, geen inbreuk op art. 54.

102. Brouwerijcontracten zijn traditioneel het jachtgebied voor gevallen van derde-medeplichtigheid. Aldus een vordering in beroep waarbij de oorspronkelijke eis van geïntimeerde ertoe strekte appelland verbod

te horen opleggen nog verder bieren en waters van de Brouwerij Artois te verkopen op het grondgebied van verschillende gemeenten, waarvoor aan geïntimeerde, bij overeenkomst van 12 maart 1952, de alleenverkoop dezer dranken voorbehouden was... «dat in casu appelland bieren en waters Artois verkocht in voornoemde gemeenten, wetende dat geïntimeerde de exclusieve afzet had ; dat zijn handelwijze echter niet als een oneerlijke mededinging kan worden bestempeld ; dat hij geen onrechtmatige daad heeft gepleegd door contractbreuk te plegen, daar hij door geen enkele verbintenis verbonden was, noch tegenover geïntimeerde, noch tegenover de Brouwerij Artois ; dat trouwens het vestigen van een onthoudingsplicht op de kennis van andermans contractuele exclusiviteit een schending zou betekenen van art. 1165 B.W. (Cass., 17 januari 1960, *R.W.*, 1960-61, 71) ; dat de eerste rechter eveneens art. 1165 B.W. zou schenden door vol te houden dat de onthoudingsplicht, gesteund op een eenvoudige kennis van een contractuele exclusiviteit, voorgeschreven is door de enkele inachtnaam van eerlijke handelsgebruiken (Cass., 3 november 1961, *J.T.*, 1961, 737) ; Overwegende dat appelland evenmin een onrechtmatige daad heeft gesteld als medeplichtige van een contractbreker ; door het benutten van andermans contractbreuk zonder verzwarende omstandigheden niet als een onrechtmatige daad dient aanzien te worden (*A.P.R.*, 1965, blz. 425 e.v.) ; dat geïntimeerde het bewijs van het bestaan van dergelijke verzwarende omstandigheden niet bijbrengt of aanbiedt zodanig bewijs te leveren (...) ontvangt het hoger beroep en verklaart het gegrond». (Luik, 13 april 1972, *R.W.*, 1972-1973, kol. 367 e.v. ; — het vernietigd bevelschrift van de Voorz. Kph. Tongeren, 28 september 1971, *R.W.*, 1972-73, kol. 369 e.v.). Wellicht minder betwistbaar — op de toekenning van schadevergoeding na — was de beschikking van de Voorz. Kph. Tongeren, 29 september 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 594), eveneens m.b.t. de afbakening van distributiegebieden voor brouwerijproducten, waarin overwogen werd «dat de handelingen van D., alhoewel op zichzelf regelmatig, indruisen tegen de eerlijke handelsgebruiken vanaf het ogenblik dat hij door list, winstbejag of overreding deelneemt of zich wetens en willens medeplichtig maakt aan de schending van het contract Artois-N.V. M., door bieren Artois bij de N.V. M. te kopen en deze te verkopen in de sector van G., waar de N.V. M. ze niet rechtstreeks mocht verkopen ; ... om G. in de hem sedert 10 maart 1952 toegevoegde sector oneerlijke concurrentie aan te doen, hetgeen een inbreuk daarstelt op de eerlijke handelsgebruiken».

103. Derde-medeplichtigheid doet zich ook gemakkelijk voor bij niet-mededingingsverplichtingen.

In een vrij complexe feitelijke toestand werd geoordeeld dat de «derde-medeplichtigheid» aan de niet-naleving van een niet-mededingingsverplichting niet kan worden onderzocht in afwezigheid van diegene die deze verplichting heeft aangegaan : men kan, inderdaad, niet nagaan, in

afwezigheid van een der contracterende partijen, of deze laatste al dan niet door contractuele verplichtingen is gebonden (Voorz. Kph. Brussel, 29 november 1971, *B.R.H.*, 1973, blz. 130).

In het hoger (randnummer 100) reeds besproken arrest van Gent (23 oktober 1973, *Min. E. Z.*, nr. 196) stelde het vraagstuk der derde-medeplichtigheid zich ook waar de P.V.B.A. gepoogd had zelf goederen te kunnen betrekken van leveranciers die eveneens aan appellante leverden. Het Hof overwoog dat het enkele feit van het bestaan van een overeenkomst van exclusiviteit van invoer en verkoop tussen twee handelaars aan een derde niet kan beletten dezelfde produkten in te voeren of te verkopen, op voorwaarde dat hij zich hierbij niet medeplichtig maakt aan de schending van contractuele verbintenissen en dat hij geen oneerlijke praktijken aanwendt. Er anders over te beslissen zou een miskenning zijn van artikel 1165 B.W.

3. De «zuivere» onrechtmatige mededinging

104. Onder onrechtmatige mededinging worden die gevallen besproken die geen wetsovertreding inhouden en evenmin een inbreuk zijn op een contractuele verbintenis.

a) *Verwarringstichting en parasitaire mededinging*

Een eerste en klassieke vorm van onrechtmatige mededinging is de *verwarringstichting*. Verwarringstichtende reclame valt evenwel reeds onder art. 20, 3°. Ook art. 54 kan er op van toepassing zijn. Deze rechtspraak werd evenwel reeds onder art. 20, 3° besproken. Over de afwezigheid van andere vormen van verwarringstichting, zie hierboven randnr. 35, in fine (over art. 20, 3°). Zie echter wel hieronder randnr. 104 in fine (verwarringstichtende én parasitaire mededinging).

104. Een handelspraktijk die gelijkenis vertoont met verwarringstichting wordt *parasitaire mededinging* genoemd. Parasitaire mededinging betekent dat de faam van een mededinger wordt uitgebaat zonder dat verwarringsmogelijkheid bestaat. Deze handelwijze andermans faam uit te buiten bestaat er in op min of meer duidelijke manier te verwijzen naar de bepaalde mededinger. Degene die publiciteit maakt haalt de verdiensten van zijn mededinger niet omlaag, zoals het geval is bij afbrekende of vergelijkende reclame, doch hij haalt voordeel uit andermans befaamdheid (Schricke-Francq, *o.c.*, blz. 851, 299).

Het parasiteren kan erin bestaan dat een concurrent slaafs gecopieerd wordt. Als beginsel geldt de vrijheid van copie (zie Voorz. Kph. Leuven, 28 maart 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 570, met noot A. De Caluwé en Kph. Leuven, 21 maart 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 719). Volgens genoemde voorzitter gaat deze vrijheid zeer ver: zelfs het «vrij slaafs nabootsen tot zelfs afvormen en overgieten toe behoort tot dit recht (blz.

719, met verwijzing naar Gotzen, *o.c.*, nr. 890). I.c. werd, met verwijzing naar Cass., 4 november 1954, *Pas.*, 1965, I, blz. 187) gesteld dat slaafs reproduceren van modellen en tekeningen «wel onrechtmatig kan worden wanneer bijkomende gedragingen als concurrentieel verwerpelijk kunnen aangemerkt worden» (De rechtbank merkt bovendien op dat aanlegger niet beweert dat het zou gaan om een aantasting van zijn modellen- of auteursrechten en dat hij zijn vordering ook niet steunt op de speciale wetgeving op de industriële of intellectuele eigendom). De bijkomende gedragingen die i.c. werden aangevoerd — het bezoeken van cliënten en het concurreren met lagere prijzen — werden niet als onrechtmatig aanzien. Door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Antwerpen (11 januari 1973, *R.W.*, 1972-1973, kol. 1200) werd ook niet strijdig met de eerlijke handelsgebruiken bevonden de anastatische herdruk van een boek dat in het publiek domein gevallen was; deze handelswijze zou slechts ongeoorloofd kunnen worden indien de nabootsing zou teren op de moeite en kosten van de oorspronkelijke uitgeverij en drukker of verwarring bij het cliënteel van de oorspronkelijke drukker zou stichten, wat niet het geval was.

Een onbetwistbare beperking op de vrijheid van nabootsing «ligt (natuurlijk) hierin dat het moet gaan om goederen, die niet beschermd worden door de wetten op de industriële eigendom (Cass., 4 november 1954, *J.T.*, 1955, blz. 330, a contrario)» (Voorz. Kph. Kortrijk, 17 oktober 1972, onuitgegeven, bevestigd door Gent, 25 september 1975, Nr. 785 ARK, onuitgegeven).

Een geval waar zowel parasitaire mededinging als verwarringstichting aanwezig waren, kwam voor de voorzitter te Kortrijk (Voorz. Kph. Kortrijk, 13 juni 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 194 met noot A. De Caluwé, in essentie bevestigd door Gent, 9 juli 1975, *Min. E. Z.*, nr. 336). Eiser in eerste aanleg was een Duitse vennootschap die een verkooptechniek uitgewerkt had bestaande in het ter beschikking stellen aan kleinere textielwinkels gedurende enkele dagen per jaar van een zeer uitgebreid assortiment kledingstukken. Verweerder in eerste aanleg was gedurende enkele jaren exclusieve verdeler geweest van de Duitse vennootschap doch de overeenkomst was in der minne ontbonden. De ex-verdeler was voortgegaan met het aanspreken van dezelfde klanten en hij maakte gebruik van hetzelfde verkoopsysteem. Hij bleef de (herschilderde) rekken van de Duitse vennootschap gebruiken. Tot zover de parasitaire mededinging. Verwarringstichting ontstond toen hij de oude klanten in het onzekere liet omtrent de actuele verhouding tussen hemzelf en zijn vroeger concedant. Een onrechtmatigheid bestond erin dat hij de klanten op slinkse wijze een clause deed ondertekenen waarbij zij gedurende twee jaar zich ertoe verbonden aan de ex-verweerder een exclusiviteit voor de betrokken verkoopmethode te verlenen.

De voorzitter overwoog dat met onderhavig geval wordt aangenomen

dat indien een verkoopmethode niet vatbaar is voor uitsluitende toe-eigening, de wijze waarop ze wordt aangewend niettemin een daad van onrechtmatige mededinging kan uitmaken als ze verwarring sticht tussen de firma's van twee handelaars door onvoldoende zorg voor onderscheid gepaard gaande met parasitair profiteren. De algemene regel waarop de voorzitter zich beroept is dat de vrijheid van handel niet absoluut is en dat het nabootsen alsook het aanspreken van cliënten (in bepaalde concrete gevallen, die terzake voorhanden zijn) onrechtmatige mededinging kunnen uitmaken.

De huidige tendens der rechtsleer en rechtspraak neemt trouwens zelfs de onrechtmatigheid van deze praktijken aan van zodra er buitengewoon parasitaire profiteren van andermans arbeid voorhanden is.

b) *boycott en selectieve distributie*

105. Boycott is een handelspraktijk waartegen, sedert de WHP, op basis van art. 54 ongetwijfeld een vordering tot staken kan ingesteld worden. Dit was niet mogelijk onder het K.B. nr. 55 van 23 december 1934 in de mate waarin de ontvankelijkheid van de vordering tot staken afhankelijk werd gesteld van een concurrentieverhouding tussen eiser en verweerder (zie hoger). Zoals reeds opgemerkt belet deze evolutie niet dat een vordering tot staken wegens anti-contractuele mededinging onmogelijk blijft ((zie hoger randnummer 99). Anderzijds blijft de gemeenrechtelijke vordering van art. 1382 B.W. een middel om boycott te bestrijden (Schricker-Francq, *o.c.*, blz. 662, nr. 610).

De rechtsleer maakt een onderscheid tussen rechtstreekse en zijdelingse boycott. Het typevoorbeeld van rechtstreekse boycott is de weigering nog goederen te leveren wegens niet-naleving van de contractueel door de fabrikant opgelegde verkoopprijzen. Zijdelingse boycott daarentegen is meestal gericht tegen een mededinger met wie geen contractuele relatie bestaat en doet zich bijvoorbeeld voor wanneer een koper op zijn leverancier druk uitoefent opdat deze laatste niet meer zou leveren aan andere kopers (Schricker-Francq, *o.c.*, blz. 645, nr. 593). Het onderscheid tussen rechtstreekse en zijdelingse boycott is vaak moeilijk te trekken, vooral wanneer er afspraken zijn tussen kopers om een mededinger die zich niet aan de opgelegde prijzen houdt te signaleren aan de gemeenschappelijke leverancier. Een voorbeeld van rechtstreekse collectieve boycott of collectieve weigering nog verder te bevoorraden werd als strijdig met de eerlijke handelsgebruiken wegens inbreuk op art. 85, lid 1 van het EEG-Verdrag veroordeeld door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Nijvel (1 maart 1973, *J.T.*, 1973, blz. 712; *B.R.H.*, 1973, blz. 484 o.i., noot G. Schrans in *R.W.*, 1972-1973, kol. 1697 e.v.). Het betrof de weigering van drie fabrikanten van behangselpapier nog verder een groothandelaar te bevoorraden die op zijn beurt doorverkocht aan een prijsbokser.

106. De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (16 december 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 186) leek als boycott alleen de zijdelingse boycott te kwalificeren waar hij stelde: «... sans faire allusion non plus à ce concert sans lequel il n'est strictement pas de boycottage proprement dit ...». Het betrof een weigering van verweerder, een exclusieve verdeler in parfumeriemerken, een bepaalde winkelier nog verder te bevoorraden. Verweerder beriep zich, ten onrechte, op onregelmatige betaling van facturen en de winkelier beweerde dat de exclusieve verdeler een nabijgelegen handel wenste te bevoordeligen. De voorzitter oordeelde dat de onverwachte en bruske stopzetting van leveringen, op grond van onjuiste redenen, de ongeoorloofde bedoeling van de leverancier reveleert een handelaar uit het handelsverkeer te willen verdringen. Een dergelijke staking van leveringen is te beschouwen als een daad strijdig met de eerlijke handelsgebruiken in de zin van art. 54 WHP.

In een ander geval van exclusiviteit in parfumerieartikelen, had eiser een nieuwe winkel in schoonheidsprodukten geopend en had verweerder, alleeninvoerder van bepaalde merken («Guy Laroche» en «Lancôme»), geweigerd te leveren (Voorz. Kph. Brussel, 8 juli 1975, *Min. E. Z.*, nr. 569). Verweerder beriep zich op een verkooptechniek die er in bestond in een bepaalde sector slechts een wel bepaald aantal winkeliers te bevoorraden, in verhouding tot de koopkracht van die sector. Deze winkeliers verbonden er zich dan ook toe bepaalde hoeveelheden af te nemen. Deze exclusiviteitsovereenkomsten waren in overeenstemming gebracht met art. 85, lid 1 EEG-Verdrag en eiser kon geen misbruik bestaande uit een onaanvaardbare discriminatoire beslissing aantonen. Door afwijzing van de eis billijkt de rechter een systeem van *selectieve distributie*.

In een andere betwisting die eveneens de selectieve distributie van parfums betrof, werd de rechtmatigheid van dit systeem eveneens aanvaard. Eiser was exclusieve invoerder van een bepaald merk parfum («Hermès»), waarop een etiketje prijkte met de vermelding «ne peut être vendu que par les distributeurs agréés». Verweerder had een winkel geopend, en, na negatief antwoord van eiser, had hij het bewuste merk kunnen inkopen via een Engelse firma. De voorzitter verbood, wegens inbreuk op art. 54 WHP, de verkoop of het te koop aanbieden in de winkel van verweerder, van de parfumerieartikelen van het merk «Hermès» in de verpakking waarop vermeld staat dat die produkten slechts door de erkende verdelers mogen verkocht worden (Voorz. Kph. Brussel, 26 mei 1975, *Min. E. Z.*, nr. 546).

107. Een kras geval van zijdelingse boycott kwam voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Verviers (19 december 1974, *Min. E. Z.*, nr. 462). Eiser was boekhandelaar en kon niet aanvaarden dat een concurrerende boekhandelaar getrouwheidskaarten afleverde. Eiser verkoopt daarop een bepaald boek beneden de vastgestelde prijs.

Hierop reageert de uitgeverij door te weigeren eiser nog verder te bevoorraden. Eiser daagt de uitgeverij uit nog verder te leveren aan de boekhandelaar die getrouwheidskaarten aflevert. De voorzitter gaat ervan uit dat niet iedere boycott onrechtmatig is (De Caluwé, A., Delcorde, A., Leurkuin, X., nr. 678 ; del Marmol, Ch., Le boycottage commercial en droit privé, *Annales Liège*, 1956, 79), en brengt begrip op voor de verkoopsweigeren van de uitgeverij «Attendu que devant pareille attitude agressive prise en pleine connaissance des rapports contractuels, on comprend que la première défenderesse ait mis en exécution sa mesure de ne plus livrer». De voorzitter merkt verder wel op dat, zelfs ware het afleveren van getrouwheidskaarten strijdig met de eerlijke handelsgebruiken, quod non, dit onrechtmatige gedrag van de ene per se nog geen verantwoording voor het onrechtmatig gedrag van de andere betekent.

Een geval waar van boycott geen sprake kon zijn omdat eiser ten onrechte beweerde dat verweerders de leveringen stopzetten, kwam voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (20 mei 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 639).

De verplichting opleggen te leveren is nog steeds de uitzondering op de algemene regel van de vrijheid te contracteren : «Qu'il ne se conçoit pas en effet que le seul fait pour un acheteur éventuel de passer commande à un vendeur éventuel crée une obligation dans le chef de celui-ci et un droit correspondant dans le chef de celui-là, avant même toute acceptation de la commande. Que le fait de ne pas accepter une commande ne peut être considéré comme un acte contraire aux usages honnêtes en matière commerciale, la liberté de vendre ou de ne pas vendre restant entière dans le chef du vendeur tant que la commande n'est pas acceptée par lui (Voorz. Kph. Bergen, 17 mei 1974, *Min. E. Z.*, nr. 354).

108. Een speciaal probleem bij (vooral collectieve) boycott is de verhouding tussen art. 54 wet handelspraktijken en de wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het misbruik van economische machtspositie. De moeilijkheid spruit voort uit het feit dat deze wet in een speciale procedure (met jurisdictionele bevoegdheid van de Minister van Economische Zaken en de Koning) voorziet. Kan het slachtoffer van een boycottactie nu voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel de stopzetting vorderen van de boycott die hij (terecht of ten onrechte) in strijd acht met deze wet, ervan uitgaande dat een dergelijke (wets-)inbreuk meteen strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken of dat de handelwijze op zichzelf (los van elke inbreuk op de wet van 27 mei 1960) strijdig is met de eerlijke handelsgebruiken? Het Hof van Cassatie antwoordde, althans op de laatste vraag, bevestigend. (Cass., 18 februari 1965, *Pas.*, 1965, I, blz. 621 : «Attendu que (...) l'abus de puissance économique commis par les demanderses constituait en même temps, en l'espèce, un acte contraire aux usages

honnêtes en matière commerciale ou industrielle, de nature à justifier l'action en cessation de la défenderesse parce que le procédé de concurrence conçu et mis en œuvre par les demanderesses à seule fin d'éliminer cette dernière, ne pouvait se justifier par aucun intérêt légitime»). Dat uit dit arrest niet de bevoegdheid van de voorzitter blijkt om zelf een inbreuk op de wet van 1960 vast te stellen en als gevolg daarvan de stopzetting te bevelen (zie De Caluwé - Delcorde - Leurquin, *o.c.*, nr. 680) kan moeilijk betwist worden. De voorzitter die dit wel zou doen zou zijn bevoegdheid te buiten gaan. Maar wat is het praktische verschil tussen de bevoegdheid een misbruik van machtspositie in strijd te achten met de eerlijke handelsgebruiken en de bevoegdheid die de voorzitter zou toelaten eraan toe te voegen dat ook de wet van 1960 werd overtreden? De onbevoegdheid m.b.t. dit laatste wordt ook in Voorz. Kph. Brussel, 16 december 1974 (*B.R.H.*, 1975, blz. 186 e.v., p. 190) bevestigd: «la demanderesse s'abstient à juste titre, d'argumenter d'un abus de puissance économique, celui-ci n'ayant jusqu'ores pas été constaté dans le chef de la défenderesse par l'autorité seule compétente à cet égard». De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Verviers (19 december 1974, *Min. E. Z.*, nr. 461) lijkt zelf nog restrictiever te zijn (en abstractie te maken van hogervermeld cassatie-arrest): «attendu qu'enfin le demandeur conclut à ce que l'influence abusive et déterminante exercée en l'espèce sur le marché par la S.A. MARABOUT et par la S.A. PAULI constitue un abus de puissance économique, considéré comme un acte contraire aux usages honnêtes, la méthode appliquée devant fatalement aboutir à l'élimination d'un concurrent et à la suppression pour lui de toute possibilité de concurrence; que cette argumentation ne peut être accueillie puisqu'aussi bien l'appréciation de la puissance économique ressortit de la compétence du Ministre des affaires économiques (Loi du 27 mai 1960);».

c) *Behindering van concurrenten*

109. Een klassieke manier om een concurrent te hinderen kan erin bestaan zijn reclamebord of uithangbord onzichtbaar te maken door zelf een bord uit te hangen. In een geding van de Voorz. Kph. Brussel, 21 oktober 1974 (*Bull. Hr.*, nr. 11-12, blz. 36) stonden twee afficheerders tegenover elkaar. Eiser beweerde dat verweerder door het plaatsen van een reclamebord ter hoogte van de tweede verdieping van een gebouw waarop hij zelf ter hoogte van de eerste verdieping reeds afficheerde, een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken had gepleegd. De rechter kwam evenwel tot de vaststelling dat de derde-medeplichtigheid erin bestaande de eigenaar van het gebouw tot contractbreuk te verleiden (om hem in strijd met dat contract de gevel van de tweede verdieping te verhuren) niet genoegzaam bewezen was en weigerde — en hier komt het begrip «behinderingsmededinging» ter sprake — in het louter plaatsen van reclame-affiches in de nabijheid en bijgevolg

het «neutraliseren» van die van een concurrent een met art. 54 strijdige daad te zien.

d) *Afhandig maken van personeel*

110. Een der klassieke typegevallen van onrechtmatige mededinging is het met gebruikmaking van ongeoorloofde middelen in dienst nemen van ex-personeel van een concurrent.

Door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Veurne (11 juli 1974, *Bull. Hr.*, nr. 9-10, blz. 40) werd de vordering van een wasbedrijf tegen een concurrent en tegen een ex-werknemer die tijdens de opzeggingsperiode van het arbeidscontract met de eisende handelaar in dienst was genomen door de concurrent om hetzelfde cliënteel te bewerken, naar de arbeidsrechtbank verwezen. Met het afwenden van cliënteel gaat ook vaak diefstal van fabrieksgeheimen en bedrijfsspionage gepaard. Zie bijv. het hieronder (randnummer 111) besproken arrest van Gent, 25 september 1975 (Nr. 785 A.R.K., niet gepubliceerd) en het (vernietigde) bevelschrift van de Voorz. Kph. Kortrijk, 17 oktober 1972 (niet gepubliceerd).

Volgens de Voorz. Kph. Brussel 12 juni 1972 (*B.R.H.* 1972, blz. 566 e.v., noot A. De Caluwé) houdt een vroegere medewerking waaraan een einde wordt gesteld niet de verplichting in zich van iedere aanwerving van het personeel van de andere (vennootschap) te onthouden, omdat daardoor de vroegere medewerker op het vlak van de mededinging ongelijk zou worden behandeld.

111. Art. 56 WHP maakt geen melding van know-how of fabrieksgeheim, en, bij gebrek aan een wettelijke regeling hieromtrent, zal de benadeelde zich beroepen op art. 54 WHP en op de gemeenrechtelijke vordering van art. 1382 B.W. Zelfs indien de technische gegevens in kwestie verband houden met het operationaliseren van een geöctrooieerde uitvinding, maar zelf niet geöctrooieerd zijn belet dit niet «dat ze buiten het octrooi vallen en als dusdanig beschermd kunnen worden door een vordering tot staking, wanneer ze door oneerlijke praktijken in bezit van appellante zijn gekomen» (Gent, 25 september 1975, Nr. 785 A.R.K., onuitgegeven).

Een eerste geval betrof de toepassing van een systeem van haar-aanhechting, «hair-sewing» genaamd. Eiseres had het procédé zelf geïmporteerd uit de Verenigde Staten en de voorzitter leidde uit de omstandigheden af dat niet bewezen werd dat verweerster op een oneerlijke wijze de naam, de methode of know-how van eiseres zou overgenomen hebben, en dat niets wees op het bestaan van moedwillige verwarringstichting (Voorz. Kph. Antwerpen, 14 februari 1974, *Min. E. Z.*, nr. 290).

Een recent arrest van het Hof van Cassatie sprak zich uit over een effectieve schending van fabrieksgeheimen (Cass., 26 juni 1975, *R.W.*,

1975-1976, kol. 1369). Het Hof meende dat het arrest, uit de feitelijke vaststellingen, heeft kunnen afleiden dat alleen een voortdurend en complex proefondervindelijk onderzoek verweerster in de mogelijkheid heeft gesteld de passende samenstellingen en structuren van het toestel te bepalen en dat de fabricatiemethode, die (voor) haar geheim is, niet kon worden gekend door de lectuur van de technische literatuur alleen, zodat het arrest heeft kunnen vaststellen dat de eisers een daad van oneerlijke concurrentie begaan hebben.

112. Bedrijfsspionage, en als gevolg van de erdoor gestolen «know-how» de namaking van geheime technische procédés, kwam ook ter sprake in Voorz. Kph. Kortrijk, 16 oktober 1972 (résumé in *Bull. Hr.*, nr. 2, p. 28), vernietigd door Gent, 25 september 1975 (Nr. 785 A.R.K.) (beide beslissingen niet gepubliceerd).

De «Société de Construction de Recherche d'Application» - SACORAP -, licentiehoudster en fabrikant van door een vennootschap van Zwitsers recht - BREVAPAT - ontworpen machines voor de vervaardiging van «nonwoven» middendoor gesneden tapijten, vordert tegen een P.V.B.A. uit het Kortrijkse wegens namaking van de geöctrooieerde uitvinding en tegen ex-werknemers wegens het prijsgeven van fabrieksgeheimen (voor de respectief bevoegde rechtsmachten). In de hier geciteerde zaak wordt terzelfdertijd als de octrooizaak, voor de Voorz. Kph. Kortrijk, de stopzetting gevraagd van daden van onrechtmatige mededinging erin bestaande personeel aan te werven met de bedoeling om de «know-how» te verwerven en de machines na te bootsen.

In een gewone burgerlijke procedure uit onrechtmatige daad — de strafvordering wegens prijsgeven van fabrieksgeheimen was verjaard — was door het Hof te Gent (30 december 1971) reeds vastgesteld dat de elementen waarvoor de bescherming werd ingeroepen, «in elk geval door toedoen van eiseres zelf, hun gebeurlijk geheim karakter verloren hadden, voor zover ze dat bezaten».

De voorzitter van de rechtbank van koophandel te Kortrijk (17 oktober 1972) (vanuit een andere appreciatie der feiten) nam wel een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken aan «overwegende dat Deletex zich blijkbaar de nabootsing vergemakkelijkt heeft door precies die mensen aan te nemen van de concurrent jegens wie zij niet goed gezind was en wiens machine zij slaafs wilde namaken, waarvan zij wist dat zij de speciale kennis hadden tot het maken van die machine, omstandigheid die medebepalend is voor het ganse oneerlijke karakter der namaking die blijkt doorheen gans de lijn van de feiten vermeld in het strafbundel» (verhaal dat te lang is om hier weer te geven). De rechtbank vervolgde: «uit het arrest van het Hof van Cassatie van 4 november 1954 (*Pas.*, 1954, I, 187) blijkt dat het daarin tot uitdrukking gebrachte beginsel van eenheid der concurrentiële actie, voor gevolg heeft dat zodra een of andere concurrentiedaad uit de reeks verwerpelijk voorkomt, het geheel besmet wordt en het volkomen nutteloos wordt

nog met het argument der toelaatbaarheid van het op zichzelf beschouwde namaken of afgieten voor de dag te komen (Gotzen, II, p. 269, nr. 913, eerste lid)». Door het Hof van Beroep te Gent (25 september 1975, hoger in dit randnr. geciteerd) werd, zoals reeds aangestipt, het principe van beschermbaarheid onder de WHP van de buiten het octrooi zelf te situeren elementen, bevestigd, maar werd de bedrijfsspionage niet bewezen geacht.

X. DE VORDERING TOT STAKEN (art. 55-59)

A. PROCEDURALE ASPECTEN (ART. 59)

113. De specifieke procedurale bepalingen die betrekking hebben op de vordering tot staking worden vooral opgesomd in art. 59 WHP.

1. Aard van de procedure

Het eerste lid van dit artikel bepaalt dat de vordering die voor de voorzitter van de rechtbank van koophandel wordt gebracht, wordt ingediend op de wijze van het kortgeding. Alzo stelde de voorzitter zelf de verbetering vast van een dagvaarding om te verschijnen voor de voorzitter van koophandel in kortgeding. Correct is: zetelend zoals in kortgeding (Voorz. Kph. Hasselt, 14 februari 1975, *Min. E. Z.*, nr. 491 en Voorz. Kph. Leuven, 6 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, noot J. Stuyck). Niettemin dient de voorzitter zich bij een dagvaarding in kortgeding gesteund op de wet handelspraktijken niet onbevoegd te verklaren (wat in de geciteerde gevallen ook niet gebeurde), vermits hij in zijn persoon beide (verschillende) bevoegdheden verenigt. Wanneer de verweerder toch de onbevoegdheid zou oproepen dan dient dit bevoegdheidsconflict van interne aard niet naar de arrondissementsrechtbank verwezen te worden. De rechter kan de op grond van art. 584, lid 2 G.Wb. (kortgeding) gesteunde vordering aanhouden en erover beslissen op grond van de rechtsmacht hem toegekend door art. 589 G.Wb. (Voorz. Kph. Leuven, 29 januari 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 249 e.v.).

Het vierde lid bepaalt dat de uitspraak (van de voorzitter) bij verstek gewezen niet vatbaar is voor verzet. Aldus kan een bevel tot ophouden worden verleend omdat de verweerder niet opdaagt (Voorz. Kph. Brugge, afd. Oostende, 21 maart 1974, *Min. E. Z.*, nr. 357). (Antwerpen, 24 mei 1974, *Min. E. Z.*, nr. 325).

I.v.m. de aard van de procedure mag misschien nog naar een cassatie-arrest van 20 oktober 1972 (*B.R.H.* 1973, blz. 237 e.v.) worden verwezen dat nog gewezen werd op grond van het K.B. nr. 55 van 23 december 1934. Het Hof besliste dat de voorzitter van de rechtbank van

koophandel uitspraak doende krachtens genoemd K.B. (en hetzelfde geldt voor de wet handelspraktijken, art. 55), een uitzonderlijke bevoegdheid uitoefent. Bijgevolg mag hij enkel ten gronde een inbreuk op de eerlijke handelsgebruiken vaststellen voor zover hij ook een vordering tot staken uitspreekt. Indien hij echter, om welke reden ook, beslist dat er geen grond bestaat om een bevel tot ophouden uit te spreken, mag de voorzitter niet vaststellen dat de handelingen wel strijdig zijn met de eerlijke handelsgebruiken en op die grond een veroordeling in de kosten uitspreken.

2. Bevoegdheid *ratione loci*

114. Het gemeenrecht betreffende de bevoegdheid *ratione loci* blijft in principe gehandhaafd. Wel werd in een bepaald geval geoordeeld (Voorz. Kph. Brussel, 12 november 1973, *B.R.H.*, 1974, blz. 94) dat de enige grond ter beoordeling van de territoriale bevoegdheid art. 624, 2° G.Wb. is, nl. dat bevoegd is de rechter van de plaats waar de verbintenissen, waarover het geschil loopt, zijn ontstaan of waar zij worden, zijn of moeten worden uitgevoerd. De voorzitter wijst op het verschil met de vordering van gemeen recht van art. 1382 B.W.: «En ce qui concerne l'action en cessation, à la différence des actions de droit commun fondées sur l'article 1382 c. civ., la considération d'un préjudice et celle de l'endroit où un dommage serait à réparer, dans le cas où dans l'éventualité d'une lésion, font défaut, de sorte que l'obligation d'abstention, quant à l'acte stigmatisé comme contraire aux usages honnêtes en matière commerciale, naît et doit s'exécuter à l'endroit où cet acte est ou a été accompli (met referenties aldaar). Ook de Nederlandstalige voorzitter te Brussel paste art. 624 G.Wb. toe op een vordering van 11 consumentenorganisaties en een individuele consument tegen een postorderbedrijf (12 december 1975, V.S. 6946/75, onuitgegeven). Met verwijzing naar de rechtsleer (Frédéricq, *Traité* III, nr. 143 en De Caluwé-Delcorde-Leurquin, *o.c.*, nr. 779) wordt deze bepaling ook hier uitgelegd in de zin van de bevoegdheid van de rechter van de plaats waar de gewraakte daad is ontstaan, i.c. de rechter van het adres van het postorderbedrijf, omdat de gewraakte daden (het verzenden van dreigbrieven enz...) ontstonden bij de verzending. De zaak werd verwezen naar de voorzitter te Turnhout (zie over de grond van de zaak: VIII: Afgedwongen Aankopen).

3. Bevoegdheid *ratione materiae*

115. Wat de bevoegdheid *ratione materiae* betreft, dient rekening gehouden met het feit dat art. 55, a-h WHP al een aantal specifieke bepalingen van de WHP sanctioneert, geen vordering tot staken toekent voor de overtreding van een aantal andere bepalingen van de WHP, nl. de voorschriften i.v.m. prijsaanduiding, benaming en samenstelling

der produkten, uitgifte van titels en kettingverkoop: Inbreuken op deze bepaling worden met strafsancties gesanctioneerd (art. 60 en 63). Nochtans aanvaardt bepaalde rechtspraak vorderingen tot staken m.b.t. inbreuken op de prijsaanduidingsvoorschriften. Hiervoor verwijzen we naar randnummers 7 tot 9.

4. Bevordering m.b.t. reeds opgehouden daden

116. Het meest specifieke van de vordering tot staken is dat de voorzitter ook preventief kan bevelen een bepaalde gedraging stop te zetten. In het handelsverkeer dient snel te kunnen opgetreden worden. Dit verantwoordt de creatie van een vordering voor de voorzitter 'zettelend zoals in kortgeding' en de omkering van de algemene procesregel «Le criminel tient le civil en état» (art. 59, tweede lid). Aan de omstandigheid dat de voorzitter slechts een beveldschrift kan uitvaardigen om een bepaalde gedraging te doen ophouden, werd in de rechtspraak ook aandacht besteed. De verweerder in de vordering tot staken zal er zich trachten op te beroepen dat de gelaakte feiten dateren van lang vóór de dagvaarding. Dit verweer werd ingewilligd door de voorzitter te Doornik (Voorz. Kph. Doornik, 28 maart 1974, *Min. E. Z.*, nr. 320), in een vordering van een tiental verzekeringsmakelaars tegen de reclame-campagne van een ander verzekeringsmakelaar. De dagvaarding was gedateerd 4 december 1973, de gelaakte publiciteit had een aanvang genomen in 1965 en de voorzitter stelde vast dat alle aankondigingen die in de kranten verschenen vóór 1 januari 1972 onmiskenbaar als oud dienden aanzien te worden. «Attendu qu'il est bon de rappeler ici la règle suivant laquelle le juge n'est pas au siège pour secourir le plaidant négligent. Attendu que les parties demandresses ont manifestement fait preuve de négligence en citant aussi tardivement ; qu'elles doivent aujourd'hui supporter les conséquences de cette négligence. Attendu cependant que nous ne suivons pas le défendeur lorsqu'il nous invite à écarter des débats, toutes les pièces anciennes, qu'au contraire, elles peuvent utilement servir pour mettre en lumière le comportement du défendeur, et pour aider le juge à se former une conviction». Uitzondering werd gemaakt voor twee aankondigingen van 1968 en één van 1970.

117. Indien de laakbare toestand niet meer bestaat op het ogenblik van de dagvaarding belet dit niet dat deze toestand later niet opnieuw in het leven geroepen wordt. Daarom wordt de vordering tot staken slechts als onontvankelijk beschouwd als de laakbare feiten hadden opgehouden vóór het indienen van de eis en indien niets bewijst dat er gevaar voor herhaling bestaat (Rb. Kph. Brussel, 17 februari 1966, *B.R.H.*, 1968, blz. 254). Op basis van deze argumentatie werd een vordering tot staken afgewezen tegen een handelaar die een reclameverkoop in een hotel gehouden had, in strijd met art. 53 WHP (Voorz.

Kph. Veurne, 14 februari 1974, *Min. E. Z.*, nr. 291). De voorzitter oordeelde dat eiseres niet het bewijs leverde dat verweerder gehandeld had uit kwade trouw en dat er nog gevaar is dat deze daden voor herhaling vatbaar waren.

Waar eiser wel beweerde dat de gelaakte daad vatbaar voor herhaling was, doch geen enkel bewijs aanvoerde tot staving van zijn bevreesdheid, werd de eis onontvankelijk verklaard (Voorz. Kph. Dinant, 16 april 1975, *Min. E. Z.*, nr. 517). Over herhalingsgevaar bij verkoop met verlies : zie randnummer 52.

In het geval van een beweerde overtreding van de prijzenwetgeving en dus van art. 54 ging de voorzitter er van uit dat de omstandigheden die maken dat het niet meer verantwoord is een bevel tot staken uit te vaardigen, kunnen dateren van na de dagvaarding. Het tijdstip waarop de situatie beoordeeld wordt is het tijdstip waarop de rechter zich uitsprekt. In casu werd geen bevvelschrift toegekend (Voorz. Kph. Brussel, 29 januari 1974, *Min. E. Z.*, nr. 286).

In een geval waar gevaar voor herhaling bestond (Voorz. Kph. Gent, 27 juni 1975, *Min. E. Z.*, nr. 560) en een ander waar de overtredingen voortduurden tot na de dagvaarding (Voorz. Kph. Hasselt, 24 mei 1974, *Min. E. Z.*, nr. 356), werd wel een verbod uitgesproken.

Elders werd beslist dat de eis ontvankelijk was, vermits slechts na de dagvaarding opgehouden werd, doch dat, gelet op de vrijwillige ophouding, er geen reden bestond om de staking te bevelen (Voorz. Kph. Antwerpen, 20 juni 1974, *Min. E. Z.*, nr. 334).

In een vordering van de Minister van Economische Zaken tegen een handelaar oordeelde de voorzitter dat het feit dat de uitverkoop een einde genomen had vóór de dagvaarding, geen grond voor onontvankelijkheid uitmaakte (Voorz. Kph. Hasselt, 28 november 1974, *Min. E. Z.*, nr. 466).

De heersende mening in deze controverse zou zijn dat de ontvankelijkheid onderzocht wordt op de datum van de dagvaarding zonder inachtneming van het gedrag van de verweerder na de dagvaarding (De Caluwé-Delcorde-Leurquin, *o.c.*, blz. 860, nr. 784, met verwijzingen aldaar). Dit is begrijpelijk vermits de verweerder na de dagvaarding op de hoogte is van het feit dat hem een bepaalde gedraging verweten wordt.

5. Werking in de ruimte van het stakingsbevel

118. In 1943 diende het Hof van Beroep te Brussel zich uit te spreken over de vraag of het verbod door de rechter opgelegd zich dient te beperken tot het gebied waarin de onrechtmatige mededinging werd begaan. Het Hof wees een dergelijke vordering van verweerder van de hand : luidens art. 547 toenmalig Wb. Burg. Rechtsvordering zijn vonnissen in heel het Rijk uitvoerbaar (Brussel, 10 maart 1943, *J.C.B.*, 1945, 28 en *R.G.A.R.*, 1946, 3878/5 goedkeurende noot M.).

In een door de v.z.w. «Algemeen Middenstandsverbond van Aalst» ingestelde vordering tegen de p.v.b.a. «Oud Huis genoemd in Doeanebeslag» — over de grond van de zaak, zie hoger randnummer 21 — besliste het Hof van Beroep te Gent nochtans dat het door de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Gent uitgesproken verbod (van misleidende maatschappelijke benaming) diende te worden beperkt tot een straal van 30 km vanuit het centrum van de stad Aalst. Het Aalsters Middenstandsverbond had evenwel zelf in haar aanvankelijke vordering gesproken van «staking in het Aalsterse». «Overwegende dat voorts geïntimeerde, hoe algemeen haar doelstelling in artikel 4 van haar stichtingsakte d.d. 1-1-1956 ook omschreven zij, kennelijk een middenstandsorganisatie is met regionale inslag; dat zulks o.m. blijkt uit de (...). Overwegende dat zo de wet geldend is voor gans het grondgebied, niets de rechter belet de verbodsmaatregel te beperken tot de streek waar de oneerlijke mededinging geschiedt; dat geïntimeerde geen reëel belang kan doen gelden om de maatregel territoriaal te doen uitbreiden buiten de omschrijving die zij aanvankelijk zelf heeft aangeduid»;».

B. DE VORDERING TOT STAKEN EN DE VORDERING TOT SCHADEVERGOEDING

119. De artikelen 55 e.v. en 75 Wet Handelspraktijken (zie ook art. 589 G.Wb.) geven de voorzitter van de rechtbank van koophandel i.v.m. inbreuken op de wet enkel de bevoegdheid kennis te nemen van vorderingen tot staken (en tot publicatie en affichering van de bevolen stopzetting). Schadevergoeding mag hij in geen geval toekennen, noch is hij bevoegd een provisioneel bedrag toe te kennen op later (door de bevoegde rechter — rechtbank van eerste aanleg —) vast te stellen schadevergoeding. Hij is evenmin bevoegd een tegeneis tot schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding ontvankelijk te verklaren. Het Hof van Cassatie (Cass., 16 november 1973, *Arr. Cass.*, 1974, 295 en *B.R.H.*, 1975, blz. 216 e.v.) leidde uit deze (algemeen aanvaarde) regels af dat het Hof van Beroep dat kennis krijgt van een hoger beroep tegen een bevelschrift van een voorzitter van de rechtbank van koophandel onbevoegd is een veroordeling (tot schadevergoeding) uit te spreken wegens tergend en roekeloos uitvoeren van het bevelschrift. De rechtspraak volgt deze regels in het algemeen: Voorz. Kph. Brussel, 20 november 1972, bevestigd door Brussel, 15 mei 1973, (*B.R.H.*, 1975, blz. 52 e.v. en blz. 59). Voorz. Kph. Kortrijk, 3 oktober 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 417) en Voorz. Kph. Brussel, 8 juli 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 569) en 15 november 1971 (*B.R.H.*, 1972, blz. 263 e.v.) en Voorz. Kph. Doornik, 22 april 1975 (*J.T.*, 1975, blz. 465 e.v.). Toch waren er nog voorzitters van handelsrechtbanken die schadevergoeding toe-

kenden. Zo bijv. Voorz. Kph. Doornik, 4 november 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 443) die zonder meer 1000 F schadevergoeding toekent aan een v.z.w. «Fédération Nationale des Négociants en bières et eaux de boisson» wegens verkoop met verlies van bier door een discount-winkel. In een bevelschrift van de voorzitter van de handelsrechtbank te Hasselt (14 november 1975, *Min. E. Z.*, nr. 628) wordt aan het N.C.M.V. 10.000 F schadevergoeding toegekend ten laste van de G.B.-bedrijven, eveneens wegens verkoop met verlies (ten nadele van de middenstand). In dit bevelschrift wordt daarbij verwezen naar art. 807 G.Wb. dat de mogelijkheid van uitbreiding of wijziging van de vordering toestaat «indien de nieuwe, op tegenspraak genomen conclusies berusten op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is.»

Deze voorzitter achtte de mogelijkheid tot het toekennen van schadevergoeding reeds mogelijk in een beslissing van 30 augustus 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 402) waar hij, na vaststelling dat materiële schade niet bewezen werd, 1 F morele schadevergoeding toekende.

C. TEGENVORDERING, VORDERING WEGENS TERGEND EN ROEKELOOS GEDING EN VORDERING TOT NAAMWIJZIGING

120. Gezien de specialiteit van de bevoegdheid van de voorzitter wordt algemeen aangenomen dat hij geen kennis neemt van tegenvorderingen wegens tergend en roekeloos geding. Zoals hoger werd aangestipt besliste het Hof van Cassatie dat ook een vordering in hoger beroep wegens tergend en roekeloze uitvoering van het bevelschrift onontvankelijk dient te worden verklaard. Een tegeneis, in hoger beroep, wegens tergend en roekeloos hoger beroep daarentegen is wel ontvankelijk. Aldus: Luik, 14 december 1974 (*R.W.*, 1974-1975, kol. 253-255, kol. 255) en Antwerpen, 24 mei 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 325).

121. In een bevelschrift in de zaak «Diner's Club» «Dino's Club» (zie over de grond van de zaak: randnummer 37) oordeelde de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Charleroi (9 oktober 1972, *B.R.H.*, 1973, blz. 125, met kritische noot A. Braun) dat hij bij toepassing van de WHP eveneens de wijziging van de maatschappelijke benaming van een vennootschap mag bevelen wanneer deze benaming een verwarringsmogelijkheid met de benaming van een eerder opgerichte vennootschap inhoudt.

Een arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 14 mei 1959 (*J.T.*, 1959, blz. 623) ontkende deze bevoegdheid. De loutere stopzetting van een verwarringstichtende maatschappelijke benaming, zonder dat een concrete wijziging wordt voorgesteld, behoort kennelijk wel tot de bevoegdheid van de voorzitter (zoals blijkt uit de sub randnummer 37

geciteerde rechtspraak: zie bijv. Voorz. Kph. Brussel, 28 februari 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 575) (Zie ook De Caluwé-Delcorde-Leurquin, *o.c.*, blz. 857-onderaan, 858-bovenaan).

D. GEEN TOEPASSING OP DADEN VAN NAMAKING VAN INDUSTRIËLE EIGENDOM (ART. 56).

122. Zoals reeds opgemerkt, zijn er twee uitzonderingen op de sanctionering van de norm der onwettige mededinging, nl. de anti-contractuele mededinging, een uitzondering van jurisprudentiële oorsprong, en artikel 56 WHP. Art 56 WHP bepaalt dat art. 55 geen toepassing vindt op de daden van namaking die onder toepassing vallen van de wetten betreffende de uitvindingsoctrooien, de fabrieks- of handelsmerken, de nijverheidstekeningen of -modellen en de auteursrechten.

Bij de toepassing van art. 56 zijn er wel een aantal duidelijke gevallen, doch moeilijkheden duiken op wanneer de grens moet getrokken worden tussen industriële eigendomsrechten en eerlijke handelsgebruiken. De eiser zal inderdaad een bevel tot staken verkiezen boven de lange en ingewikkelde procedure van de gewone rechtbanken die zullen overgaan tot het aanduiden van deskundigen e.d.m.

123. De voorzitter (Voorz. Kph. Brussel, 10 juli 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 582) verklaarde zich onbevoegd om aan een verkoper te verbieden een merk op een authentiek produkt te plaatsen zonder de toelating van de houder van het merk. Verweerster fotocopiëerde het papiertje van geluidscassetten van taalcursussen en eiseres vorderde niet de stopzetting van het maken zelf van de fotocopies maar wel de stopzetting van het gebruik dat daarvan gemaakt werd. De voorzitter oordeelde dat de betwisting behoorde tot het domein van het merkenrecht en gaf voorrang aan de regeling van art. 56 WHP boven eventuele inbreuken op de eerlijke handelsgebruiken: «il y a exclusion de l'action en cessation dans le cas tombant sous l'application des lois (en matière de brevets, marques, dessins et modèles), le régime de celles-ci l'emportant sur la répression particulière de la concurrence illicite, même si, en vérité, ne sont pas conformes aux usages honnêtes en matière commerciale telles ou telles méconnaissances des prescriptions desdites lois spéciales». In een betwisting tussen een handelsnaam (WELL) en een merk (WEILL) verklaarde de voorzitter zich onbevoegd (Voorz. Kph. Charleroi, 14 december 1973, *Ing. Cons.*, 1974, blz. 119) en verleende eveneens voorrang aan de toepasselijkheid van de wetten op de industriële eigendomsrechten: «... Le régime de celles-ci l'emportant sur la répression particulière de la concurrence illicite, même si, en vérité, ne sont pas conformes aux usages honnêtes en matière commerciale

telles ou telles méconnaissances des prescriptions desdites lois spéciales».

De voorzitter te Brussel verklaarde de vordering voorts onontvankelijk met de overweging dat het een betwisting over merken betrof (Voorz. Kph. Brussel, 19 april 1974, *Min. E. Z.*, nr. 351 ; Voorz. Kph. Brussel, 22 november 1974, *Min. E. Z.*, nr. 447), en, met de overweging dat de partijen over de grond van de zaak niets anders deden dan wederzijds hun auteursrechten betwisten (Voorz. Kph. Brussel, 17 december 1974, *Min. E. Z.*, nr. 463).

124. Andere uitspraken bevelen in gedingen waar het (althans onrechtstreeks) om de bescherming van industriële eigendomsrechten te doen was, zonder art. 56 te miskennen (maar eventueel door het art. restrictief toe te passen) stopzetting.

In het reeds besproken bevelschrift inzake *Plastico* en *Plasticar* (Voorz. Kph. Kortrijk, 7 november 1974, *Min. E. Z.*, nr. 435), werd door de voorzitter wel het gelijkaardig uiterlijk van de produkten verboden, doch hij overwoog dat, voor zover de gedaagde een geldig Benelux-naammerk «*Plasticar*» bezit en de eiser geen voor «*Plastico*», de gedaagde gerechtigd is de naam van het merk op zijn produkten aan te brengen zonder de verwarringstichtende combinatie van de andere nagebootste voorstellingselementen.

Een gelijkaardig onderscheid wordt ook nog elders aangetroffen: Voorz. Kph. Gent, 3 december 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 455). De voorzitter verklaarde zich onbevoegd om de staking te bevelen van het identiek maken van meubels omdat deze meubels «gepatenteerd» — kennelijk wordt bedoeld: vallend onder de bescherming van de auteurswet — waren, doch verklaarde zich bevoegd om zich uit te spreken over de andere aangehaalde feiten, doch met betrekking tot deze feiten merkte hij op dat het tentoonstellen in een open buizenstelsel waarbij verschillende zetels naast en boven elkaar tegelijk zichtbaar zijn zoals eiseres (...) doet, geen eigenaardigheid vertoont en daarenboven niet van aard is verwarring van de produkten te veroorzaken.

125. In een der eerste bevelschriften bij toepassing van de WHP, verbood een voorzitter het gebruik van een merk («Lui interdisons l'utilisation d'une marque»). (Voorz. Kph. Brussel, 3 januari 1972, *Min. E. Z.*, nr. 14). Of het om een vergissing gaat is terzake moeilijk uit te maken, en één zwaluw maakt de lente niet (cfr. overigens dezelfde voorzitter waar hij reeds op 9 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, p. 117 e.v. zeer duidelijk naar art. 56 verwijst). Art. 56 beperkt enkel de bevoegdheid van de voorzitter.

Een vordering van de N.V. «Schweppes» uit onrechtmatige mededinging tegen een Maaseikse limonadefabrikant wegens namaking van de «Schweppes Indian Tonic»-etiketten, werd door de rechtbank van koophandel te Tongeren (8 december 1975, *Min. E. Z.*, nr. 630) dan

ook ontvankelijk en gegrond verklaard overwegende «dat het verkopen van produkten onder een merk dat hetzelfde is of gelijkend is op dat van een concurrent, ongetwijfeld een daad van oneerlijke mededinging uitmaakt, voornamelijk omwille van de verwarring die daardoor wordt geschapen bij de verbruikers».

E. AAN WIE KOMT DE VORDERING TOE ?

126. Artikel 57 WHP bepaalt wie gerechtigd is de vordering tot staken in te stellen. Het onderscheid tussen het eerste en tweede lid is dat de gerechtigden zoals omschreven in het tweede lid een vorderingsmogelijkheid van meer beperkte omvang hebben, m.n. kunnen zij hun vordering tot staken niet steunen op een inbreuk op artikel 54 WHP dat daden strijdig met de eerlijke handelsgebruiken verbiedt.

Artikel 57, eerste lid WHP stelt dat de vordering op grond van artikel 55 wordt ingediend op verzoek hetzij van de belanghebbenden, hetzij van een belanghebbende beroeps- of interprofessionele groepering met rechtspersoonlijkheid.

Het is geen uitgemaakte zaak of onder de «belanghebbenden» ook de individueel optredende verbruikers vallen. De rechtsleer is verdeeld (zie voor pro : vooral H. Bocken, *T.P.R.*, 1973, p. 553 e.v. en voor contra : vooral M. Gotzen, *J.T.*, 1974, p. 260-261). Rechtspraak was er op het moment waarop deze lijnen geschreven werden nog niet. De onder randnummer 70 vermelde vordering van consumentenorganisaties tegen een postorderbedrijf werd mede ingesteld door een individuele verbruiker. Het is nu wachten op een beschikking van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Turnhout (op 20 april 1976 nog niet uitgesproken).

127. Een bevelschrift waar de exceptie van onontvankelijkheid niet opgeworpen werd betrof een vordering ingesteld door het «Istituto Internazionale per commercio estero», een *Italiaanse instelling van publiek recht* (Voorz. Kph. Brussel, 8 juni 1973, *Min. E. Z.*, nr. 218). Dit Nationaal Instituut voor buitenlandse handel betwiste de oorsprong van wijnen verkocht onder de benaming 'Chianti', 'Bardolino' en 'Valpolicella'. Aangezien eiser niet kon aanzien worden als een der drie andere vorderingsgerechtigden uit artikel 57 WHP, mag men wel besluiten dat dit Instituut geacht werd een «belanghebbende» in de zin van artikel 57 WHP te zijn. Dit is wel enigszins problematisch omdat art. 57, eerste lid als rechtspersonen enkel de professionele en interprofessionele organisaties vernoemt. Moet hieruit dan a contrario niet worden afgeleid dat andere rechtspersonen niet gerechtigd zijn een vordering in te stellen ? Men kan er echter van uitgaan dat de termen «Belanghebbende beroeps- of interprofessionele groepering met rechtspersoonlijkheid» slechts een exemplatieve explicatie is van «de be-

langhebbende» (waartegen zich dan wel de woorden «hetzij (...) hetzij» verzetten) of zonder rekening te houden met de structuur van de zin, «belanghebbenden» in de gewone (brede) betekenis interpreteren (zoals wordt voorgestaan om ook de individuele gebruiker als «belanghebbende» te beschouwen).

128. M.b.t. de vorderingsmogelijkheden van belanghebbende *beroeps- of interprofessionele groeperingen* zal men opmerken, dat in tegenstelling tot vroeger de interprofessionele organisaties nu expliciet worden vernoemd. Het «belang» hoeft niet te worden geschraagd door een bewijs van schade in hoofde van de vereniging of haar leden. Haar eigen doelomschrijving bepaalt haar «belang». Zo kon bijv. de Tiense handelaarsbond vorderen tegen een «reizende verkoper» (Voorz. Kph. Leuven, 6 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 1959, noot J. Stuyck). Zo ook werd in hoofde van de «Union des Classes Moyennes de Liège» een voldoende belang aanwezig geacht door de Voorz. Kph. Luik, 7 juni 1973, *B.R.H.*, 1974, blz. 211) in de volgende bewoordingen: «qu'il n'appartient pas à la défenderesse de décider si la présente action offre de l'intérêt ou non pour l'objet social de la demanderesse ; qu'il s'agit là d'une question à débattre entre associés s'ils le jugent bon». In dit geval werd gekeken naar de statutaire doelomschrijving die vermeldde: «de vertegenwoordiging en de verdediging van de morele, sociale en economische belangen van de middenstand in het arrondissement Luik». In het bevelschrift van Voorz. Kph. Hasselt, 11 oktober 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 427) werd aangestipt dat de statuten vermeldden «de middenstandsbelangen in het algemeen te verdedigen», en werd hieruit tot de ontvankelijkheid van de vordering besloten.

Of een interprofessionele organisatie die zelfs geen *onrechtstreekse leden* (= leden van bij haar aangesloten professionele organisaties) onder de benadeligden telt een vordering kan instellen blijft, althans in de rechtsleer betwist (zie: Gotzen., *Ekonomisch en Financieel Recht Vandaag II*, Gent, 1973, p. 265 e.v. (blz. 283, voetnoot 34).

129. De professionele of interprofessionele organisaties die een vordering instelden waren allemaal opgericht in de vorm van een *vereniging zonder winstoogmerk*.

Voor de ontvankelijkheid van de vordering tot staken door een v.z.w. kan men voortbouwen op de rechtspraak die gebaseerd is op het K.B. nr. 55 (geciteerd in 't Kint, J., *Les associations sans but lucratif*, 1974, p. 65, nr. 128). Zoals men weet is de v.z.w. de vereniging die o.a. niet tracht een stoffelijk voordeel aan haar leden te verschaffen, doch waar de bescherming van de materiële belangen van de leden is te onderscheiden van het bezorgen van stoffelijke voordelen. In het licht van dit onderscheid wordt gesteld dat de vordering tot staken in feite geen stoffelijk voordeel of een onmiddellijk commercieel voordeel aan de leden be-

zorgd, vermits zij er slechts toe strekt de verweerster te beletten dat aan de leden op onrechtmatige wijze nadeel wordt berokkend.

130. Een exceptie van onontvankelijkheid kan gebaseerd zijn op niet-naleving van wettelijke publiciteitsvereisten waardoor de vereiste rechtspersoonlijkheid ontbreekt voor de v.z.w. Nochtans lijkt de onderzochte rechtspraak het gevaar van onontvankelijkheid voor de vordering tot staken op deze gronden zoveel mogelijk te willen opzij schuiven. In een vordering tot staken voerde de verweerder aan dat de bevoegdheden aan de raad van beheer toegekend werden voor een termijn van vier jaar, dit was langer dan statutair bepaald en dat deze termijn van vier jaar verstreken was nog vóór de vaststelling der feiten door de gerechtsdeurwaarder. De rechtbank oordeelde hierover dat een algemene vergadering op geldige wijze een nieuwe raad van beheer had benoemd waarvan de samenstelling in de bijlagen van het Belgische Staatsblad gepubliceerd was vóór de datum van dagvaarding. Eiseres kon dus geldig optreden (Voorz. Kph. Luik, 7 juni 1973, *B.R.H.*, 1974, blz. 211). Een ernstiger geval (Voorz. Kph. Hasselt, 11 oktober 1974, *Min. E. Z.*, nr. 427) was dit waarbij de aanvullingen der ledenlijsten niet binnen de wettelijke termijnen waren neergelegd ter griffie van de burgerlijke rechtbank. De sanctie bij niet naleving van de publiciteitsvereisten van artikel 10 wet 27 juni 1921 is, krachtens artikel 26 van dezelfde wet, dat de vereniging zich tegenover derden niet kan beroepen op haar rechtspersoonlijkheid. In casu had de vereniging enkele dagen na de dagvaarding de aanvullende ledenlijsten neergelegd. De voorzitter distantieerde zich van vroegere rechtspraak en motiveerde dat «de nietigheid in de onderhavige betwisting van relatieve aard is en niet van openbare orde, dat de wet op de v.z.w. niet uitdrukkelijk stelt dat de regularisatie er moet zijn op het ogenblik van de dagvaarding, dat bovendien na de regularisatie het belang van de verweerder bij het opwerpen van de nietigheid ontbreekt». De voorzitter besluit tot de ontvankelijkheid zich tevens beroepend op rechtsleer (Lindemans, J., *Verenigingen zonder winstooigmerken*, Gent, 1958, nr. 165).

Andere gevallen waar de vordering tot staken ingesteld door een v.z.w.-beroepsorganisatie werd ontvankelijk geacht: Gent, 27 juni 1975 (*R.W.*, 1975-76, kol. 931, noot J. Stuyck); Voorz. Kph. Brussel, 8 februari 1974 (*Min. E. Z.*, nr. 399); Voorz. Kph. Mechelen, 12 juni 1973 (*Min. E. Z.*, nr. 205); Gent, 12 april 1973 (*Min. E. Z.*, nr. 56). Laatstvermeld vonnis betrof een vordering gebaseerd op artikel 20, 1° en artikel 54 WHP van «Het Algemeen Middenstandsvbond» tegen «Oud Huis genoemd In Doeanebeslag». Hier werd ook aangevoerd dat artikel 54 WHP de daad van onrechtmatige mededinging niet meer situeert tussen concurrenten (zie hoger).

Volgens de Voorz. Kph. Brussel (28 april 1975, *Rev. Prat. Soc.* 1975, blz. 104 e.v., noot X. Leurquin) kan ook de vennoot in een onregelmatige v.o.f. in persoonlijke naam de staking vorderen: deze vordering

ingesteld tegen de vennootschap betreft immers niet enkel contractuele relaties tot de vennootschap maar verwijst ook naar de beroepsbelangen van eiser, die ongetwijfeld «handelaar» is.

Tot slot nog een geval waar de vordering tot staken werd ingesteld door de Nationale Belgische Federatie van het Transport op de Weg tegen de N.M.B.S. (Voorz. Kph. Brussel, 3 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 135). De rechtbank overwoog dat niet betwist noch betwistbaar is dat eiseres als erkende representatieve beroepsorganisatie van de goederenvervoerder op de weg, een vordering kan instellen tegen een publiciteit die volgens haar «erop gericht is de beroepsbelangen van de goederenvervoerders op de weg te schaden, en onbetwistbaar ook schade berokkent».

132. Artikel 57, lid 2 WHP bepaalt dat, wanneer de vordering tot staken betrekking heeft op een daad bepaald bij artikel 55, litt. a tot h, zij bovendien kan vervolgd worden op verzoek van de Minister evenals op het verzoek van iedere vereniging, die de verdediging van de belangen van de verbruikers tot doel heeft en die rechtspersoonlijkheid bezit, voor zover deze vereniging vertegenwoordigd is in de Raad voor het Verbruik.

Volgens een antwoord op een parlementaire vraag (*Vragen en Antwoorden Kamer*, 16 december 1975, blz. 469) had de Minister van Economische Zaken op dat moment in totaal vierenvestig vorderingen tot staken ingesteld. Acht hadden al het voorwerp uitgemaakt van een definitief vonnis (waarvin vijf een bevel tot staken inhielden). De bevoegdheid van de Minister, namens wie telkens op grond van art. 57, tweede lid werd gevorderd, werd in geen der acht zaken betwist.

133. Zoals hoger (randnummer 47) reeds werdesignaleerd, maakten *consumentenorganisaties* tot nu toe twee maal gebruik van hun vorderingsrecht ex art. 57, tweede lid (en wel solidair). De eerste zaak was reeds uitgesproken, de tweede was het nog niet op het moment waarop deze regels worden geschreven (20 april 1976). In de eerste zaak eisten de in de Raad voor het Verbruik vertegenwoordigde consumentenorganisaties de stopzetting van misleidende reclame voor een produkt tegen haaruitval: Voorz. Kph. Brussel, 3 septemebr 1974 (*B.R.H.*, 1974, blz. 500, noot G.L. Ballon). Eiseressen waren verschillende verenigingen met rechtspersoonlijkheid (negen v.z.w.'s, één coöperatieve) die de verdediging van de belangen der verbruikers tot doel hadden en vertegenwoordigd waren in de Raad voor het Verbruik. Hiermee voldeden ze aan de uiterlijke vereisten van art. 57, lid 2 WHP. De verweermiddelen, waaronder de adagia «nul ne plaide par procureur» en «pas d'intérêt, pas d'action», werden dan ook gemakkelijk weerlegd.

XI. PUBLICATIE EN AANPLAKKING VAN DE BESLISSING

134. Krachtens artikel 58, eerste lid kan de voorzitter van de rechtbank van koophandel voorschrijven «dat zijn beslissing wordt aangeplakt, tijdens de door hem bepaalde termijn». Deze bekendmakingen, aldus het tweede lid, mogen echter slechts voorgeschreven worden ingeval zij van aard zijn bij te dragen tot de staking van de aangeklaagde daad of van haar nawerking. Tenslotte mogen zij «pas geschieden op het tijdstip waarop tegen de desbetreffende beslissing geen hoger beroep meer openstaat» (art. 58, derde lid). De bevoegdheid tot het bevelen van aanplakking en publicatie op kosten van de overtreder heeft ook de strafrechter die kennis neemt van een strafrechtelijke inbreuk op de wet (art. 65).

In heel veel gedingen wordt door aanlegger de publicatie (of aanplakking) van het gevraagde bevelschrift geëist. Deze vordering wordt eerder zelden toegekend. De reden lijkt te liggen in de beperking voortvloeiende uit de tekst van art. 58, tweede lid, waaruit blijkt dat de publicatie geenszins een vorm van schadeherstel mag uitmaken (zie Voorz. Kph. Brussel, 3 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 135, *B.R.H.*, 1972, blz. 223 e.v.; Voorz. Kph. Brugge, 26 september 1974, *Min. E. Z.*, nr. 412; contra — volgens De Caluwé in zijn noot waarschijnlijk bij vergissing — Voorz. Kph. Kortrijk, 13 juni 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 194 e.v., bevestigd door Gent, 9 juli 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 336). Volgens De Caluwé (*l.c.*) betekent de voorwaarde «bijdragen tot de staking of de nawerking» wel dat de publicatie een middel is, en dus mag bevolen worden, om partijen in een gelijkaardige positie (voor de toekomst) te stellen. *I.c.* werd de publicatie bevolen van de stopzetting van parasitaire mededinging.

135. De publicatie werd eveneens bevolen in een arrest van Gent, 9 april 1975 (*Min. E. Z.*, nr. 416) in een hoger beroep m.b.t. twee zaken aanhangig gemaakt tegen een handelaar die in strijd met art. 35 «2 × kopen — 1 × betalen» had geadverteerd, door het NCMV-Aalst respectievelijk de Minister van Economische Zaken (Voorz. Kph. Dendermonde / Afdeling Aalst, 26 september en 3 oktober 1974). Het Hof «Machtigt het Nationaal Kristelijk Middenstandsverbond-Aalst het beschikkende gedeelte van het arrest te publiceren in het publiciteitsblad 'De Aankondiger' te Aalst en in het dagblad 'Het Volk' te Gent, kosten lastens (appellant) invorderbaar op vertoon der facturen; zegt dat, voor zoveel het Nationaal Kristelijk Middenstandsverbond het beschikkende gedeelte van dit arrest niet bekendmaakt binnen dertig dagen na de uitspraak, de desbetreffende machtiging vervalt en successief toekomt aan de Minister van Economische Zaken».

In een zaak waarbij aan verweerder wordt bevolen een reeds begonnen reizende verkoop alsnog stop te zetten wordt ook de publicatie in twee plaatselijke advertentiebladen en de aanplakking zowel binnen als bui-

ten de «installaties van verweerder» (de zaal waar de verkoop werd gehouden) bevolen. (Voorz. Kph. Turnhout, 4 december 1972, *Min. E. Z.*, nr. 113). Tenslotte beval de Voorz. Kph. Nijvel ((1 maart 1973, *J.T.*, 1973, blz. 712 e.v. ; *B.R.H.*, 1973, blz. 484 e.v.) de publicatie van zijn bevelschrift inzake de verkoopsweigering door het kartel van behangsel-papierfabrikanten : «attendu qu'aux termes de l'article 58, § 2 de la loi du 14 juillet 1972 cette mesure de publicité ne peut être prescrite que si elle est de nature à contribuer à la cessation de l'acte incriminé ou de ses effets. Attendu qu'il semble qu'une telle publicité soit justifiée en l'espèce, d'une part parce que les conséquences de la décision prise dépassent en réalité le seul problème opposant les parties aux litiges et d'autre part parce qu'une publicité par la presse est de nature à toucher aisément les entreprises étrangères concernées».

«Attendu toutefois, qu'une publicité dans deux journeaux d'appartenance linguistique différente est suffisante (...) ordonnons la publication du présent jugement dans les journeaux «Le Soir» et «Het laatste Nieuws» en traduction néerlandaise aux frais des défenderesse».

In een zaak van afbrekende publiciteit beval de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (2 april 1973, *Ing. Cons.*, 1973, blz. 54) de verweerder op zijn kosten al het cliënteel naar wie hij door de circulaire afbrekende en leugenachtige gegevens over eiser had gestuurd, eveneens in een persoonlijk schrijven de tekst van het bevelschrift op te sturen.

Tenslotte moge nog vermeld worden : Voorz. Kph. Charleroi, 9 oktober 1972 (*B.R.H.*, 1972, 2, blz. 125 e.v. goedkeurende noot A. Braun) waarin de publicatie in de lokale pers van een bevelschrift inzake verwarringstichtende reclame tussen handelsnamen en geacht werd bij te kunnen dragen tot een van de uitwerking van de daad waarvan de stopzetting wordt bevolen.

136. De beslissingen waarin de vordering tot publicatie wordt afge-wezen zijn, zoals hoger gezegd, talrijker. De voorzitter van de recht-bank van koophandel te Brussel (3 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 135 e.v., *B.R.H.*, 1972, blz. 223 e.v.) weigerde de publicatie van zijn bevelschrift te bevelen waarin de N.M.B.S. bevolen wordt een bepaalde advertentie (m.n. de tekening bij : «Het Spoor ontlast de weg») stop te zetten. De voorzitter overweegt vooreerst dat art. 58 in strikte zin dient geïnterpreteerd te worden (en niet als sanctie of schadevergoe-ding kan worden opgelegd) en dat de publicatie i.c. niet bij machte is de mogelijke herinnering aan de voortaan te verwijderen affiches te doen verdwijnen of de bezitters van de folders waarin de advertentie even-eens voorkwam te overtuigen het blad met de gewraakte tekening eruit te verwijderen.

Ook inzake de stopzetting van de verkoop van sigaretten beneden de wettelijke minimumprijs (Voorz. Kph. Brussel, 17 januari 1972, *J.T.*,

1972, blz. 448 e.v.) achtte de voorzitter zowel de aanplakking als de publicatie niet van aard bij te dragen tot de stopzetting.

In Voorz. Kph. Brussel, 29 september 1972, *R.W.* 1972-1973, kol. 1151 e.v.) wordt lakoniek gesteld dat de gevorderde publicatie niet beantwoordt aan het (nog eens herhaalde) criterium van art. 58.

In een zaak van misleidende reclame (door een fabrikant van snelwegers) weigerde de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Dendermonde, 29 januari 1973 (*Min. E. Z.*, nr. 143) in te gaan op de vordering van eiser om hem te horen machtigen het tussenvonniss te publiceren in twee vakbladen of tenminste dit vonnis onder vorm van rondschrijven mede te delen aan gans de Belgische detailhandel, «dat, aldus de rechter, deze publicatie terzake niet van aard is bij te dragen tot de staking van de aangeklaagde daad of haar nawerking».

In een zaak waarbij verweerder verbod werd opgelegd nog margarine te verkopen in andere dan wettelijk voorgeschreven verpakkingsvorm (Voorz. Kph. Brussel, 12 oktober 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 311 e.v.) werd de eis tot publicatie gewoon afgewezen omdat er «geen aanleiding (toe) bestaat».

Ook weigerde de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Kortrijk (25 september 1975, *Min. E. Z.*, nr. 596) de publicatie te bevelen van een beveldschrift inzake afbrekende publiciteit, omdat de feiten «zich niet in het openbaar hebben voorgedaan».

Tenslotte bepaalde de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (3 december 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 500 e.v., noot G.L. Ballon) in de zaak van misleidende reclame ingeleid door de consumentenorganisaties, dat de publicatie van het vonnis niet kon worden bevelen om een voorbeeld te stellen aan de hele branche. Evenmin kan de publicatie worden bevelen zo tussen de feiten en de dagvaarding geruime tijd is verlopen.

XII. DIVERSEN

137. Hieronder worden achtereenvolgens behandeld :

1. het begrip kwade trouw in art. 61 en de vervolging van inbreuken op een bevel tot staken ;
2. de inwerkingtreding van de wet (art. 80) ;
3. onrechtmatige mededinging / reclame en persvrijheid / vrijheid van meningsuiting ;
4. wettige zelfverdediging in de concurrentiestrijd ;
5. bewijsregeling.

138. 1) Overtredingen van de wet die krachtens art. 55 met een vordering tot staken kunnen worden beteugeld zijn bovendien strafbaar

indien ze «te kwader trouw» worden gepleegd (art. 61, eerste lid). Wat dit begrip precies inhoudt is niet direct duidelijk. Volgens De Caluwé (*o.c.*, nr. 803) zal er van «kwade trouw» slechts sprake zijn wanneer aan de onrechtmatigheid van de daad niet kan getwijfeld worden. Dit is bijv. het geval wanneer een handelaar die reeds het voorwerp van een veroordeling in een welbepaalde branche is geweest, in een andere branche net hetzelfde doet.

Uit de ons bekende rechtspraak blijkt alleszins niet dat vaak vervolgd wordt (en klacht neergelegd) wegens inbreuk te kwader trouw. Hetzelfde geldt i.v.m. art. 62: de strafrechtelijke handhaving van het bevel tot ophouden. Wegens inbreuk te kwader trouw kennen we twee uitspraken. Eén veroordeling: Corr. Charleroi, 23 september 1975 (*Min. E.Z.*, nr. 618): een boete van 125 F ($\times 30$) — het minimum is 26, het maximum 5000 — wegens inbreuk te kwader trouw op art. 54 (geen feitenrelaas) en één vrijspraak: Corr. Luik, 22 februari 1973 (*Min. E.Z.*, nr. 163)) in een zaak waarin beklagde wel werd veroordeeld wegens het niet-naleven van een bevel tot staken (m.n. dat van Voorz. Kph. Luik, 19 augustus 1971).

139. 2) In randnummer 68 werd reeds een beslissing geciteerd waar de datum van inwerkingtreding van de wet ter sprake kwam: Voorz. Kph. Luik, 7 juni 1973 (*Min. E.Z.*, nr. 233, résumé in *Bull. Hr.*, nr. 5, blz. 26). Krachtens art. 80, eerste lid trad de wet, op hoofdstuk II, afdeling 5 (gezamenlijk aanbod) na, in werking dertig dagen na de publicatiedatum in het Staatsblad: dit was 31 juli 1971 + dertig dagen of 29 augustus 1971. Voor de bepalingen over gezamenlijke aanbiedingen was dit een jaar na die datum: dus op 29 augustus 1972. Een inbreuk op de bepalingen over gezamenlijke aanbiedingen vanwege de uitgever der «Fort»-zegels (erin bestaande bij de inruil van de zegels tegen produkten aan de zegels een hogere waarde toe te kennen dan bij de omruiling in geld — verboden door art. 39, tweede lid — kon geen aanleiding geven tot een veroordeling omdat de honorering van de zegels gebeurde vóór 29 augustus 1973 of binnen het jaar na de speciale datum van inwerkingtreding van de bepalingen over het gezamenlijk aanbod. Art. 81 bepaalt immers: «zij die titels hebben uitgegeven onder het stelsel der bij artikel 7 bedoelde koninklijke besluiten (= de opgeheven K.B.'s houdende de vroegere reglementering inzake verkoop met premie krachtens dewelke het begunstigen van de omruiling van zegels in natura wél toegelaten was) zijn ertoe gehouden deze te honoreren gedurende één jaar na de inwerkingtreding van hoofdstuk II, afdeling 5». In een bevelschrift van de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Brussel (4 juni 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 170) werd gesteld dat één enkele na de inwerkingtreding van de wet gepleegde laakbare daad volstaat om de toepassing van de wet te rechtvaardigen. De bestendigheid van de misdadige opzet mag met behulp van voordien ge-

pleegde feiten beoordeeld worden zelfs indien deze op dat ogenblik niet het voorwerp van een vordering tot staking mochten zijn.

140. 3) De verhouding tussen een *grondwettelijke norm* (art. 18 G.W.) en de norm der eerlijke handelsgebruiken werd voor onze rechtbanken eveneens ter discussie gesteld: Rb. Brussel, 13 februari 1973 (*Pas.*, 1973, III, blz. 36). De rechtbank oordeelde dat de combinatie van beide beginselen van persvrijheid en eerlijke gebruiken in de handel impliceert dat indien door middel van de pers een daad strijdig met de handelsgebruiken gesteld wordt, de dader de nadelige gevolgen hiervan zal moeten vergoeden. In dit reeds aangehaalde geval had een schrijver zich in een weekblad uitgelaten over de prijzen toegepast door detailhandelaars in papierwaren. De rechtbank verleende voorrang aan de grondwettelijke vrijheid waar zij stelde dat bij twijfel nopens de rechtmatigheid van een dergelijke publicatie het beginsel van de persvrijheid oplegt de litigieuze publicatie niet te beschouwen als een misbruik van persvrijheid.

Ook in een vonnis van de rechtbank van koophandel te Brussel (21 september 1972) bevestigd door Brussel, 28 juni 1974 (*Ing. Cons.*, 1975, blz. 20 e.v., noot Maes en De Vroede) wordt gesteld dat de door de grondwet gewaarborgde persvrijheid en vrijheid van kritiek geen afbreuk doet aan art. 1382 B.W. De fout bestond er i.c. in dat de uitgever van een weekblad een redactionele tekst liet verschijnen met volgende inhoud: «Le petit coeur de Peynet perd du terrain amoureux, c'est le cas de le dire. En effet, dès 1970 il sera remplacé par un nouveau coeur de conception plus moderne et extrêmement pratique à l'emploi — Vu chez L. - Charleroi —». Deze tekst insinueerde een vervanging van de «amoureux de Peynet», zonder dat de heer Peynet zelf had besloten zijn creatie door iets nieuws te vervangen. Door beide instanties werd aan de uitgever verweten de (economische) informatie te hebben verspreid zonder er de juistheid van gecontroleerd te hebben.

141. 4) Vervolgens kan hier melding worden gemaakt van een geval waar de voorzitter een toepassing van «wettelijke zelfverdediging» aanvaardde (Voorz. Kph. Kortrijk, 13 juni 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 194; blz. 201, noot A. De Caluwé): het is begrijpelijk dat de concedent als slachtoffer van de manoeuvres van zijn gewezen alleenverkoper, om het cliënteel uitsluitend in zijn voordeel aan zich te binden door misbruik te maken van de verwarring die ontstaat na het einde van de overeenkomst tussen partijen, niet bij de pakken blijft zitten en overgaat tot wat men in de rechtsleer omtrent dergelijke reactie inzake onrechtmatige mededinging noemt: wettelijke zelfverdediging. Waar dit slachtoffer zich normaal tot de rechtbank moet wenden wordt evenwel in bepaalde gevallen, waarover telkens in concreto moet worden geoordeeld, aangenomen dat sommige reacties te behandelen zijn onder voornoemd aspect omdat het snelle evolueren van de marktsituatie in onze vrije

economie een dadelijke reactie en rechtzetting noodzakelijk maakt om een onbetwistbaar persoonlijk nadeel te vermijden en de klanten te beschermen in afwachting van de — ingevolge het euvel van de traagheid der rechtsgedingen — wat langer op zich latende wachtende beslissing in rechte (De Caluwé, *o.c.*, nr. 316 en 649)».

142. Een geval van wettige zelfverdediging dat in de wet zelf is ingeschreven is art. 23, § 1, litt. f i.v.m. (toegelaten) verkoop met verlies. Hiervoor verwezen naar de bespreking onder randnummer 55.

143. 5) I.v.m. de *bewijsvoering* van daden van onrechtmatige mededinging tenslotte zij verwezen naar Voorz. Kph. Brussel, 25 oktober 1971 (*B.R.H.*, 1972, blz. 255 e.v.) waar beslist werd dat het getuigenverhoor slechts toegelaten dient te worden voor zover deze daden nauwkeurig beschreven worden.

In een beschikking d.d. 1 februari 1973, tenslotte stelt de voorzitter van de rechtbank van koophandel te Kortrijk (*Min. E. Z.*, nr. 147) in een proces m.b.t. misleidende reclame, een deskundige aan om uit te maken of de betiteling «groothandel» in «Kortrijkse Goudcentrale Groothandel» met de werkelijkheid overeenstemt. Een dergelijke aanstelling blijft kennelijk vrij uitzonderlijk.

BIBLIOGRAFIE

Boeken en bijdragen verschenen vóór 1 januari 1976 m.b.t. de materie geregeld door de wet handelspraktijken.

I. Boeken

- DE CALUWE, A., DELCORDE, A., LEURQUIN, X., *Le droit de la concurrence*, I, *Les pratiques du commerce*, Brussel, 1973, 2 boekdelen, 392 + XXXV blz.
 DE PAEPE, P., *De Wet op de handelspraktijken*, Brussel, 1971.
 SCHRICKER, G., FRANQ, B. (WUNDELICH, D.), *La répression de la concurrence déloyale dans les pays membres de la CEE*, II/1 Belgique-(Luxembourg), Paris, 1974, 1039 blz.
 SEGERS, N., *Wet op de handelspraktijken*, Lier, 1973, 138 blz.
 STUYCK, J., *Agressieve Verkoopmethoden*, Leuven, 1975, 3 boekdelen, XXXVII + 933 blz.

II. Bijdragen (in tijdschriften, melanges, jurisprudentienoten enz...)

A. Algemeen

- DURAY, M.C., Belgische wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken — Franse wet nr. 73-1193 van 27 december 1973 tot oriëntering van handel en ambacht («orientation du commerce et de l'artisanat») (Wet Royer), *Bull. Hr.*, nr. 6, blz. 66-74.
 FONTAINE, M., La protection du consommateur en droit civil et en droit commercial belges, *R.T.D. Com.*, 1974, blz. 199 e.v. (blz. 215-219).
 M., Après la loi sur les pratiques du commerce, *J.T.*, 1974, blz. 376-377.
 MATTHIJS, J., De wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, *S.E.W.*, 1972, blz. 435-457.
 SCHRICKER, G., Das belgische Gesetz über Handelspraktiken, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil*, 1972, blz. 200 e.v.
 STUYCK, J., Rechtsvergelijkende kanttekeningen bij een stukje actuele problematiek in de detailhandel, *Jura Falconis*, X (1973-1974), blz. 269 e.v. (blz. 278-285).
 SWENNEN, H.-VEROUGSTRAETE, I., Kroniek van Rechtsleer en Rechtspraak betreffende het Belgisch economisch recht (1 januari 1972 - 30 juni 1972), I. Onrechtmatige mededinging, *S.E.W.*, 1973, blz. 39-45.
 SWENNEN, H.-VEROUGSTRAETE, I., Kroniek van rechtsleer en rechtspraak betreffende het Belgisch economisch recht 1 juli-31 december 1972, *S.E.W.*, 1973, blz. 461-472 en 478-480.
 SWENNEN, H.-VEROUGSTRAETE, I., Kroniek van Belgisch Economisch Recht, Jan. 1973-Juli 1973, I. Onrechtmatige mededinging — Mededingingspolitiek, *S.E.W.*, 1974, blz. 493-503.
 VIAENE, L., De Belgische Wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, *Benelux-Economisch en Statistisch Kwartaalbericht 1972-4*.
 VIAENE, L., Commentaar op de wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, *Bulletin van de Handelsreglementering*, nrs. 1 tot en met 11/12 (in afleveringen).

B. Prijsaanduiding en prijsvermindering

- BALLON, L., De voorschriften nopens de prijsaanduiding in de wet op de handelspraktijken, *T.P.R.*, 1972, blz. 239-257.
- CELIE, M. e.a., De verkoop tegen verminderde prijs, *Economie op zoek naar recht 3* (o.l.v. G. SCHRANS), Antwerpen, 1975, blz. 107 e.v.
- DE VROEDE, P., noot onder Brussel 19 januari 1973, *R.W.*, 1972-1973, kol. 1154-1158.
- DE VROEDE, P., noot onder Voorz. Kph. Mechelen 30 november 1973, *R.W.*, 1973-1974, kol. 378.
- DE VROEDE, P., noot onder Voorz. Kph. Mechelen 30 november 1973, *R.W.*, 1974-1975, kol. 379-380.

C. Hoeveelheidsaanduiding en benaming der produkten

- CAIRNS, A. e.a., Etikettering, *Economie op zoek naar recht 3* (o.l.v. G. SCHRANS), Antwerpen, 1975, blz. 125 e.v.

D. Benamingen van oorsprong

- FRANCK, P.-A., «Jambon d'Ardenne», *J.T.*, 1974, p. 348-349.
- FRANCO, B.E., noot bij «publication faite en exécution de l'article 15 de la loi du 14 juillet 1971 sur les pratiques du commerce», *Ing.-Cons.*, 1972, blz. 21-24.
- TUMMERS, A., La protection des appellations d'origine dans la loi sur les pratiques du commerce, *Ing.-Cons.*, 1974, blz. 41-63.

E. Handelspubliciteit

- BALLON, G.L., noot onder Voorz. Kph. Brussel 3 december 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 511-516 (over misleidende reclame).
- BALLON, G.L., noot onder Gent 28 juni 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 68-71 (over misleidende reclame).
- DE CALUWE, A., noot onder Voorz. Kph. Luik 7 februari 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 518-519 (over vergelijkende en verwarringstichtende reclame).
- DE CALUWE, A., noot onder Voorz. Kph. Antwerpen 23 juni 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 496-497 (over verwarringstichtende reclame).
- DE VROEDE, P. - MAES, J.-P., Het begrip «handelspubliciteit» — bedenkingen bij art. 19 van de wet betreffende de handelspraktijken, *R.W.*, 1975-1976, kol. 129 e.v.
- DE VROEDE, P., noot onder Brussel 19 januari 1973, *R.W.*, 1972-1973, kol. 1154-1148 (over misleidende reclame).
- DE VROEDE, noot onder Voorz. Kph. Brussel 9 november 1973, *R.W.*, 1974-1975, kol. 378 (over misleidende reclame).
- DE GRUYSE, L., La publicité comparative en droit belge, noot onder Voorz. Kph. Brussel 3 januari 1972, *Ing. Cons.*, 1972, blz. 99-107.
- D'HALLUIN, A., Reclame in het spanningsveld tussen adverteerder, verbruiker en mededinger, *R.W.*, 1973-1974, kol. 897 e.v.
- D'HULST, J., De bescherming van de verbruiker en de correctieve reclame, *R.W.*, 1973-1974, kol. 897.
- FRANCO, B., La préconisation d'emploi dans le cadre des pratiques du commerce, et notamment de la publicité, *Ing.-Cons.*, 1972, blz. 114-143.
- MAES, J.P. - DE VROEDE P., noot onder Brussel 28 juni 1974 en Kph. Brussel 21 september 1974, *Ing.-Cons.*, 1975, blz. 208-210 (persvrijheid).
- SACE, J., Les conditions d'incrimination de la publicité commerciale et la protection des consommateurs, *Revue de droit pénal et de criminologie*, 1975, blz. 481-510.

- VAN BUNNEN, L., L'information commerciale — La publicité, *Ekonomisch en Financieel Recht Vandaag*, II, Gent, 1973, blz. 213-228.
- VAN BUNNEN, L., La publicité commerciale. Commentaire des articles 19 à 21 de la loi sur les pratiques du commerce du 14 juillet 1971, *J.T.*, 1972, blz. 741-744.
- VON DEN BUSCH, M., De wet op de handelspraktijken. Beschouwingen omtrent de handelspubliciteit, *Actori incumbit probatio*, Antwerpen, 1975, blz. 249-258.

F. Bepaalde handelspraktijken

1) Algemeen

- DUBRULLE, Handelspraktijken-Inleidende uiteenzetting, *Ekonomisch en Financieel Recht Vandaag*, II, Gent, 1973, 201-212.
- SCHOENTJENS-MERCHIEERS, Y., De reglementering van de handelspraktijken — De Verkoopmethoden, *Ekonomisch en Financieel Recht Vandaag*, II, blz. 245-246.

2) Verkoop met verlies

- DE CALUWE, A., noot onder vier vonnissen, *B.R.H.*, 1972, blz. 227-228.
- FRANCQ, B., Baisse de prix et vente à perte, *Bulletin IICC*, 2e jaarg. (1975), blz. 9-26.
- FRANCQ, B., L'introduction de la prohibition de la vente à perte dans le droit positif belge, *Gewerblicher Rechtsschutz-Urheberrecht-Wirtschaftsrecht, Mitarbeiterfestschrift für Eugen Ulmer*, Köln enz., 1973, blz. 345 e.v.
- EVARD, J.-J., Les ventes à perte. Deux ans de jurisprudence (1971-1972), *J.T.*, 1973, blz. 685-687.
- EVARD, J.-J., noot onder Voorz. Kph. Leuven 13 februari 1973, Voorz. Kph. Brussel 4 juni 1973 en Voorz. Kph. Nijvel 14 juni 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 482-483.
- EVARD, J.-J., noot onder Voorz. Kph. Verviers 13 juli 1973, *J.T.*, 1974, blz. 448.
- NEELS, L. - STUYCK, J., Aanvechting van maximumprijbesluiten die door hun overtreders verlieslatend genoemd worden, *Jura Falconis*, XI (1974-1975), p. 419 e.v.
- ZABEL, noot onder Corr. Kortrijk 26 juni 1974, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil*, 1975, blz. 444.
- DE VROEDE, P., noot onder Corr. Kortrijk 26 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 548 e.v.

3) gezamenlijk aanbod

- BRÜYNHOOGHE, A. e.a., Wie won de slag om de premieverkoop? *Economie op zoek naar recht* 2 (o.l.v. G. SCHRANS), Antwerpen, 1974, blz. 95-109.
- STANDAERT, J.-P., noot onder Kph. Oudenaarde 11 januari 1973, *R.G.A.R.*, 1975, nr. 2, 9.396.
- STUYCK, J., noot onder Voorz. Kph. Turnhout 24 november 1972, *R.W.*, 1973-1974, kol. 841.
- VAN BUNNEN, L., La vente avec primes dans la nouvelle loi sur les pratiques du commerce, *J.T.*, 1971, blz. 657-661.
- VAN BUNNEN, L., Les offres conjointes : premies bilan d'application de la nouvelle législation, *J.T.*, 1974, blz. 459-460.

4) Reizende verkoop

- LEURQUIN, X., noot onder Voorz. Dendermonde 16 april 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 500-501 (Nederl.) en 502-503 (Fr.).
- STUYCK, J., noot onder Voorz. Kph. Leuven 6 juni 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 1963 e.v.
- STUYCK, J., noot onder Gent 27 juni 1975, *R.W.*, 1975-1976, kol. 934-936.

G. *Eerlijke handelsgebruiken*

- DE CALUWE, A., noot onder Voorz. Kph. Brussel 12 juni 1972, *B.R.H.*, 1972, blz. 573-575 (over afhaken van personeel).
- DE CALUWE, A., noot onder Brussel 31 januari 1973, *B.R.H.*, 1973, blz. 310-311 (over onwettige mededinging).
- DECALUWE, A., noot onder Voorz. Kph. Gent 30 april 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 649-650.
- DE CALUWE, A., noot onder Kph. Kortrijk 13 juni 1974, *B.R.H.*, 1975, blz. 205 (over parasitaire mededinging).
- DE CLERCQ, A.M., noot onder Brussel 24 december 1974, *R.W.*, 1974-1975, kol. 2532-2540 (over onwettige mededinging).
- DE VROEDE, P., noot onder Gent 10 mei 1974, *R.W.*, 1975-1976, kol. 1095-1099.
- EECKMAN, P., Individuele verticale prijshandhaving buiten contract na het arrest van het Hof van Cassatie van 9 november 1973 (Makro-arrest), *R.W.*, 1973-1974, kol. 1409.
- JAEGER, Isabelle, La distribution sélective des produits de marque en droit interne belge, *Ing.-Cons.*, 1975, blz. 153-187.
- KRUIHOF, R., *De verticale prijsbinding van merkartikelen*, Brussel, 1973, blz. 118-141.
- STUYCK, J., noot onder Cass. 9 november 1973, *R.W.*, 1974-1975, kol. 1263 e.v. (over verticale prijshandhaving en derde-medeplichtigheid).
- VAN BUNNEN, L., noot onder Voorz. Kph. Brussel 17 januari 1972, *J.T.*, 1972, blz. 450-451 (over onwettige mededinging).

H. *Sancties (vordering tot staken enz...)*

- BALLON, G.L., noot onder Voorz. Kph. Brussel 3 december 1974, *B.R.H.*, 1974, blz. 511-516 (over vordering v.d. consumentenorganisaties).
- BOCKEN, H., Ook de individuele gebruiker kan de vordering tot staking instellen voorzien bij artikel 57 van de wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken, *T.P.R.*, 1973, blz. 553-576.
- D'HAENENS, De sancties in de wet van 14 juli 1971 betreffende de handelspraktijken, *Ekonomisch en Financieel Recht van Vandaag*, II, Gent 1973, blz. 229-243.
- EVRRARD, J.-J., noot onder Voorz. Kph. Verviers 13 juli 1973, *J.T.*, 1974, blz. 440 (over noodzaak invoereng dwangsom).
- EVRRARD, J.-J., A propos de la loi du 14 juillet 1971 sur les pratiques du commerce, *J.T.*, 1974, blz. 621 (over wetsvoorstel-De Groeve).
- GOTZEN, M., Le consommateur peut-il tenter à titre individuel l'action en cessation prévue par l'article 55 de la loi du 14 juillet 1971 sur les pratiques du commerce? *J.T.*, 1974, blz. 260-261.
- GOTZEN, M., Eisers en verweerders in de vordering tot staken van onrechtmatige mededinging, *Ekonomisch en Financieel Recht Vandaag*, II, Gent, 1973, blz. 265-286.
- GOTZEN, M., Het onttrekken van de vordering tot staken van ongeoorloofde handelspraktijken aan de alleenheerschappij van de handelaarsnotie uit het Wetboek van Koophandel, *R.W.*, 1974-1975, kol. 1665 e.v.
- LEURQUIN, X., noot onder Voorz. Brussel 28 april 1975, *Revue Pratique des Sociétés*, 1975, blz. 108-112 (over «belanghebbende» in art. 57).
- MERTENS, J.M., Origine-contrefaçon-usurpation. Eclairage nouveau sur la protection de la marque, *Ing.-Cons.*, 1973, blz. 175-201 (blz. 196-200).
- VAN BUNNEN, L., noot onder Voorz. Kph. Antwerpen 11 april 1974, *J.T.*

ad valvas

Ajour

1 april 1976 - 31 mei 1976

BURGERLIJK RECHT

Koninklijk besluit van 31 maart 1976 tot vaststelling van de coëfficiënten bedoeld in artikel 4 van de wet van 10 april 1975 betreffende de huurprijzen van woningen. B.S., 1 april 1976, blz. 3963.

Wet van 1 april 1976 tot wijziging van artikel 487ter van het Burgerlijk Wetboek. B.S., 24 april 1976, blz. 5255.

STRAFRECHT EN STRAFVORDERING

Koninklijk besluit van 7 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 maart 1971 betreffende de onmiddellijke inning van een som bij vaststelling van de overtredingen van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer. B.S., 16 april 1976, blz. 4870.

Koninklijk besluit van 6 april 1976 tot oprichting van een Commissie voor de herziening van het Strafwetboek. B.S., 5 mei 1976, blz. 5873.

Ministerieel besluit van 20 april 1976 houdende uitvoering van het koninklijk besluit voor de herziening van het strafwetboek. B.S., 5 mei 1976, blz. 5876.

HANDELS- EN ECONOMISCH RECHT

Wet van 30 maart 1976 houdende organisatie van het economisch overheidsinitiatief. B.S., 1 april 1976, blz. 3938.

Koninklijk besluit van 29 maart 1976 tot verplichte maandelijks mededeling van de gegevens voor de berekening van het indexcijfer van de consumptieprijzen. B.S., 9 april 1976, blz. 4479.

Ministerieel besluit van 1 april 1976 tot reglementering van het verhuren van films bestemd voor commerciële vertoning. B.S., 9 april 1976, blz. 4481.

Wet van 5 maart 1976 tot wijziging van artikel 41 van de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie. B.S., 10 april 1976, blz. 4532.

Erratum: B.S., 27 april 1976, blz. 5373.

Koninklijk besluit van 2 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 3 juni 1969 houdende oprichting van een Commissie tot regeling der prijzen. B.S., 8 mei 1976, blz. 6128.

Koninklijk besluit van 6 mei 1976 waarbij de Nationale Huisvestigingsmaatschappij gemachtigd wordt een kapitaalverhoging door te voeren ten belope van twee schijven van 500 miljoen frank elk en de modaliteiten worden vastgesteld voor het verlenen van de staatswaarborg aan deze schijven. B.S., 19 mei 1976, blz. 6717.

FISCAAL RECHT

Wet van 16 maart 1976 tot wijziging van de rechtspleging betreffende geschillen inzake directe belastingen.

B.S., 15 april 1976, blz. 4743.

Koninklijk besluit van 6 april 1976 betreffende het tarief van invoerrechten.

B.S., 1 mei 1976, blz. 5661.

Koninklijk besluit van 4 maart 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 8 juli 1970 houdende de algemene verordening betreffende de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen.

B.S., 18 mei 1976, blz. 6654.

INTERNATIONAAL RECHT

Bijvoegsel tot het «Belgisch Staatsblad» van 4 mei 1976 met o.a. : een tekst van ACS-EEG-Overeenkomst van Lomé met Protocolen en Gemeenschappelijke Verklaring, slotakte en bijgevoegde verklaringen.

PUBLIEK RECHT

Wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen.

B.S., 1 april 1976, blz. 3923.

Wet van 5 maart 1976 tot toekenning van een moratorium van één jaar voor de terugbetaling van de lopende leningen aangegaan door personen die het slachtoffer zijn van de overstromingen van 2 en 3 januari 1976, alsmede van de verlenging met één jaar van de staatswaarborg die sommige van deze leningen genieten.

B.S., 10 april 1976, blz. 4533.

Koninklijk besluit van 6 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 13 januari 1964 betreffende de stage en het examen van kandidaat-gerechtsdeurwaarder.

B.S., 16 april 1976, blz. 4859.

Decreet van 3 maart 1976 tot erkenning van monumenten en stads- en dorpsgezichten.

B.S., 22 april 1976, blz. 5096.

Koninklijk besluit van 27 april 1976 houdende uitvoering van de tijdelijke maatregel inzake inkomensmatiging voorzien bij artikel 41 van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen.

B.S., 30 april 1976, blz. 5575.

Wet van 1 april 1976 betreffende de verticale integratie in de sector van de dierlijke produkten.

B.S., 1 mei 1976, blz. 5647.

Ministerieel besluit van 29 april 1976 tot wijziging van het ministerieel besluit van 26 januari 1976 houdende bepaling van de verkoopprijs der aardappelen, gewijzigd door het ministerieel besluit van 29 maart 1976.

B.S., 1 mei 1976, blz. 5688.

Wet van 30 maart 1976 tot wijziging van de artikelen 6 en 4 van de gemeentewet.

B.S., 8 mei 1976, blz. 6109.

Koninklijk besluit van 5 mei 1976 houdende uitvoering van de tijdelijke maatregel inzake inkomensmatiging voorzien bij artikel 41 van de wet van 30 maart 1976 betreffende de economische herstelmaatregelen.

B.S., 13 mei 1976, blz. 6421.

Ministerieel besluit van 12 maart 1976 tot vastlegging van de door de notarissen bij te houden boekhouddocumenten.

B.S., 15 mei 1976, blz. 6572.

Wet van 30 maart 1976 tot wijziging van artikel 103 van de gemeentewet.

B.S., 22 mei 1976, blz. 6961.

Koninklijk besluit van 5 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel.
B.S., 27 mei 1976, blz. 7290.

ARBEIDSRECHT

Koninklijk besluit van 26 april 1976 tot wijziging van de artikelen 122, 123, 125bis, 128, 130, 143, 146, 149, 160, 188 en 195 van het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid.

B.S., 13 mei 1976, blz. 6430.

Ministerieel besluit van 16 april 1976 tot wijziging van de artikelen 46bis en 64 van het ministerieel besluit van 4 juni 1964 inzake werkloosheid.

B.S., 13 mei 1976, blz. 6432.

SOCIAAL ZEKERHEIDSRECHT

Koninklijk besluit van 5 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1976 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers.

B.S., 8 april 1976, blz. 4368.

Koninklijk besluit van 5 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 36 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

B.S., 30 april 1976, blz. 5581.

Koninklijk besluit van 5 april 1976 tot verhoging van het bedrag van de bijdragen vastgesteld bij de artikelen 77 en 78 van de samengestelde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

B.S., 5 mei 1976, blz. 5872.

Wet van 29 maart 1976 betreffende de gezinsbijslag voor zelfstandigen.

B.S., 6 mei 1976, blz. 5950.

Koninklijk besluit van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen.

B.S., 6 mei 1976, blz. 5952.

Koninklijk besluit van 6 januari 1976 tot goedkeuring van de Officiële Belgische Schaal ter bepaling van de graad van invaliditeit.

B.S., 12 mei 1976, blz. 6270.

Koninklijk besluit van 13 mei 1976 tot verhoging van de bijdragevoet bepaald bij artikel 59, 1°, van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.

B.S., 18 mei 1976, blz. 6658.

Wet van 13 mei 1976 tot wijziging van de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers gecoördineerd op 28 juni 1971.

B.S., 22 mei 1976, blz. 6959.

Koninklijk besluit van 27 april 1976 tot aanvulling van het koninklijk besluit van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen.

B.S., 25 mei 1976, blz. 7093.

VERKEER

Ministerieel besluit van 19 februari 1976, genomen ter uitvoering van artikel 28 van het koninklijk besluit van 15 maart 1968 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de auto's en hun aanhangwagens moeten voldoen.

B.S., 8 april 1976, blz. 4167.

Koninklijk besluit van 7 april 1976 tot aanwijzing van de zware overtredingen van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer.

B.S., 16 april 1976, blz. 4869.

Koninklijk besluit van 27 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer. *B.S.*, 1 mei 1976, blz. 5680.

Koninklijk besluit van 20 april 1976 tot wijziging van het koninklijk besluit van 4 mei 1976 betreffende de rechterlijke beslissingen houdende vervallenverklaring van het recht om een voertuig met eigen beweegkracht te besturen, de formaliteiten tot uitvoering ervan en de examens tot verkrijging van dit recht. *B.S.*, 21 mei 1976, blz. 6910.

L.D. en M.V.D.

* *B.S.* = Belgisch Staatsblad.